

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2012

Pavla Kinclová

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická

Historie a školství malých etnik v České republice

Pavla Kinclová

Bakalářská práce
2012

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Pavla Kinclová
Osobní číslo: H09170
Studijní program: B6107 Humanitní studia
Studijní obor: Humanitní studia
Název tématu: Historie a školství malých etnik v České republice
Zadávající katedra: Katedra věd o výchově

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Bakalářská práce bude zaměřena na problematiku vývoje, migrací a školství malých etnik v České republice. Dále se zaměřuje na přínos a důsledky působnosti obyvatel etnik pro Českou republiku. Jedná se o etnika maďarského, ruského, ukrajinského, vietnamského a bulharského původu, které jsou součástí České republiky. Cílem mé práce je ucelit a rozšířit povědomí odborné veřejnosti o malých etnikách, a to v oblastech historie, celkového sociálního statusu, migračních vln, školství, přínosů a důsledků pro Českou republiku. Práce může být dále poskytnuta jako podklad pro další práce, a to přímo na část výzkumnou zaměřenou např: na uvědomění populace v této problematice. Základní výzkumnou metodou bude komparace odborné literatury, datového tisku, internetových zdrojů a historických pramenů jak českých, tak cizojazyčných.

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, Cizinci v České republice, Praha: Scientia, 2002
RUSSELL KING, Atlas lidské migrace, Praha: Mladá fronta, 2008
LUDMILA BOBYSUDOVOVÁ-JULIE PIKALOVÁ HERNANDEZOVÁ, Cizinec a vzdělávání v České republice, Praha: Organizace pro pomoc uprchlíkům, 2004
ZDENĚK UHEREK-ZUZANA KORECKÁ-TEREZA POJAROVÁ A KOL., Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice, Praha: Etnologický ústav AV ČR, 2008

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.

Katedra věd o výchově

Datum zadání bakalářské práce: 30. dubna 2010

Termín odevzdání bakalářské práce: 31. března 2012

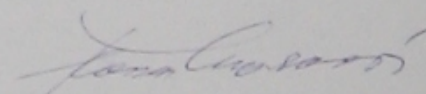
prof. PhDr. Petr Vorel, CSc.

děkan

Univerzita Pardubice
Fakulta filozofická
532 10 Pardubice, Studentská 24

L.S.

PhDr. Mgr. Ilona Moravcová, Ph.D.

vedoucí katedry

V Pardubicích dne 30. listopadu 2011

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích dne

Pavla Kinclová

PODĚKOVÁNÍ

V rámci této možnosti bych ráda poděkovala mé rodině, která se z velké části podílela na podpoře při studiu na Univerzitě Pardubice.

Zároveň bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce PhDr. Mgr. Iloně Moravcové, PhD, která vedla mé kroky ke zdárnému dokončení.

ANOTACE

Tématem, kterým se tato práce zabývá, je historie a školství malých etnik v České republice. V celkovém měřítku ji můžeme považovat za práci teoretickou, která je rozdělena do dvou celků. V první části se zaměřuje na charakteristiku jednotlivých etnik migrujících na území České republiky, z následujících států Ukrajiny, Ruska, Bulharska a Vietnamu. A v následné druhé části je provedena deskripce jednotlivých vzdělávacích ústavů, vztahující se právě k jednotlivým minoritám.

KLÍČOVÁ SLOVA

Historie Bulharů,
Historie Rusů,
Historie Vietnamců,
Historie Ukrajinců,
Vzdělávací systém ČR,
Zahraniční vzdělávání na území České republiky

TITLE

The History and Education of Small Ethnicities in the Czech Republic

ANOTATION

Bachelor thesis focuses on the history and education of small ethnicities in Czech Republic. Thesis is of theoretical character and is divided in two parts. First part introduces ethnicities which migrated from Ukraine, Russia, Bulgaria and Vietnam to Czech Republic. Second part describes educational institutes related to each minority.

KEYWORDS

History of the Bulgarians,

History of Russians,

History of Vietnamese,

History of Ukrainians,

Educational system of Czech Republic,

Foreign Education in the Czech Republic

OBSAH

STANOVENÍ VĚDECKÉHO PROBLÉMU.....	11
CÍLE.....	12
ÚVOD.....	13
TEORETICKÁ ČÁST I.....	15
1 BULHAŘI.....	15
1.1 HISTORIE BULHARSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	15
1.2 DNEŠNÍ SITUACE BULHARSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	17
1.3 SPOLKY A AKTIVITY BULHARSKÉ KOMUNITY.....	18
1.3.1 BULHARSKÝ KLUB.....	18
1.3.2 PIRIN – SOUBOR LIDOVÝCH BULHARSKÝCH TANCŮ.....	19
1.3.3 ZAEDNO – SDRUŽENÍ OBČANŮ A PŘÁTEL BULHARSKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	19
2 RUSOVÉ.....	19
2.1 HISTORIE RUSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	20
2.2 DNEŠNÍ SITUACE RUSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	21
2.3 SPOLKY A AKTIVITY RUSKÉ KOMUNITY.....	22
2.3.1 OČAG – SDRUŽENÍ KRAJANŮ ZEMĚ ROSSIJSKÉ.....	23
2.3.2 OBP – ONI BYLI PRVNÍ.....	23
2.3.3 ASOCIACE RUSKÝCH SPOLKŮ V ČR.....	23
2.3.4 ARTEK – SPOLEK RUSKY MLUVÍCÍCH STUDENTŮ A JEJICH PŘÍZNIVCŮ.....	24
2.3.5 RT – RUSKÁ TRADICE.....	24
2.3.6 RUSKÝ INSTITUT.....	24
2.3.7 SVAZ RUSKOJAZYČNÝCH SPISOVATELŮ ČR.....	25
2.3.8 RUSKÝ KLUB V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH.....	25
2.3.9 VLAST – CELOSVĚTOVÝ NADAČNÍ FOND REKONSTRUKCE A ROZVOJE RUSKÉ SPOLEČNOSTI.....	25
2.3.10 RKSP – RUSKÝ KULTURNÍ SVAZ PRAHA.....	25
2.3.11 RUSKÉ SDRUŽENÍ NA MORAVĚ.....	25
2.3.12 RUSKÉ STŘEDISKO VĚDY A KULTURY V PRAZE.....	26
2.3.13 ČAR – ČESKÁ ASOCIACE RUSISTŮ.....	26
2.3.14 RUSKÝ HUDEBNÍ SALON.....	26
2.3.15 SPOLEČNOST MARINY CVĚTAJEVOVÉ.....	27
3 VIETNAMCI.....	27
3.1 HISTORIE VIETNAMSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	27
3.2 DNEŠNÍ SITUACE VIETNAMSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	30
3.3 SPOLKY A AKTIVITY VIETNAMSKÉ KOMUNITY.....	31
3.3.1 SVAZ VIETNAMSKÝCH STUDENTŮ.....	31
3.3.2 SVAZ VIETNAMSKÝCH PODNIKATELŮ.....	32
3.3.3 SVAZ VIETNAMCŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	32
3.3.4 ČESKO-VIETNAMSKÁ SPOLEČNOST.....	33
4 UKRAJINCI.....	33
4.1 HISTORIE UKRAJINSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE.....	33
4.2 HISTORIE UKRAJINSKÉHO OBYVATELSTVA MIGRUJÍCÍHO Z PODKAPATSKÉ RUSI.....	34
4.3 DNEŠNÍ SITUACE UKRAJINSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE.....	36
4.4 SPOLKY A AKTIVITY UKRAJINSKÉ KOMUNITY.....	36
4.5 SPOLKY DO ROKU 1989.....	36

4.5.1 VATRA.....	37
4.5.2 RUSÍNSKO-UKRAJINSKÁ HROMADA.....	37
4.5.3 PROSVITA.....	37
4.5.4 MUZEUM OSVOBOZONECKÉHO BOJE UKRAJINY.....	37
4.6 SPOLKY OD ROKU 1989.....	38
4.6.1 SDRUŽENÍ UKRAJINCŮ ČESKÉ REPUBLIKY.....	38
4.6.2 SUPU – SDRUŽENÍ UKRAJINCŮ A PŘÍZNIVCŮ UKRAJINY.....	38
4.6.3 STUDENTSKÁ UKRAJINSKOVĚDNÍ SPOLEČNOST.....	39
4.6.4 UIČR – UKRAJINSKÁ INICIATIVA.....	39
4.6.5 RUTA.....	40
4.6.6 SDRUŽENÍ UKRAJINEK V ČR.....	40
4.6.7 FÓRUM UKRAJINCŮ.....	40
4.6.8 RODYNA.....	40
4.6.9 DŽERELO.....	41
4.6.10 ČESKÁ ASOCIACE UKRAJINISTŮ.....	41
4.6.11 UKRAJINSKÉ KOLEGIUM POD PATRONÁTEM ŘECKOKATOLICKÉ CÍRKVE.....	41
TEORETICKÁ ČÁST II.	42
1 STATISTICKÉ ZHODNOCENÍ MOŽNOSTÍ CIZINCŮ STUDOVAT V ČR.	42
2 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY.	44
2.1 MATEŘSKÉ ŠKOLY.....	44
2.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLY.....	44
2.3 STŘEDNÍ ŠKOLY.....	46
2.4 KONZERVATOŘE.....	47
2.5 VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY.....	47
2.6 VYSOKÉ ŠKOLY.....	47
3 ZAHRANIČNÍ ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICE.	48
3.1 BULHARSKÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA A GYMNAZIUM DR. PETRA BERONA.....	48
3.2 HISTORIE BULHARSKÉ ŠKOLY.....	49
3.3 PRAVIDLA VNITŘNÍHO ŘÁDU ŠKOLY.....	50
3.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE.....	50
3.3.2 PRÁVA A POVINNOSTI UČITELE.....	51
3.3.3 PRÁVA A POVINNOSTI STUDENTŮ.....	52
3.3.4 PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ.....	54
3.4 INDIVIDUÁLNÍ FORMA STUDIA.....	55
3.5 PRAVIDLA VNITŘNÍHO ŘÁDU KOLEJÍ.....	55
3.5.1 DENNÍ REŽIM KOLEJÍ.....	56
3.5.2 PRÁVA A POVINNOSTI STUDENTŮ NA KOLEJÍCH.....	56
3.5.3 PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ.....	57
3.6 STŘEDNÍ ŠKOLA PŘI VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE.....	57
3.6 HISTORIE RUSKÉ ŠKOLY.....	58
3.7 VZDĚLÁVÁNÍ UKRAJINSKÉHO A VIETNAMSKÉHO ETNIKA.....	61
3.8 UKRAJINSKÉ GYMNÁZIUM.....	61
3.8.1 PREZENČNÍ FORMA STUDIA.....	62
3.8.2 DÁLKOVÁ/EXTERNÍ FORMA STUDIA.....	64
ZÁVĚR.....	65
POUŽITÁ LITERATURA.....	66
PŘÍLOHY.....	70

STANOVENÍ VĚDECKÉHO PROBLÉMU

V rámci tvorby bakalářské práce jsem se rozhodla zpracovat problematiku „Historie a školství malých etnik v České republice.“ Hlavní otázka, kterou jsem se rozhodla zaobírat, zní, jestli mají malá etnika z řad Bulharů, Ukrajinců, Vietnamců a Rusů možnost studovat ve svém rodném jazyce, v rámci škol nabízející jim vzdělání, dle jejich kultury. Dále bych se ráda věnovala historii a následné charakteristice jednotlivých minorit.

Těmito tématy se v současné době zabývá několik autorů. Mezi klíčové, zabývající se problematikou integrací cizinců a jejich komunit a především se zajímají o určité imigrační skupiny jsou Zdeněk Uherek, Zuzana Korecká, Teraza Pojarová, Simona Hošková, Jaroslav Otčenášek a další pod záštitou Etnologického ústavu České republiky. Další dvojicí, která zpracovává sociální integraci cizinců jsou Robert Trbola a Miroslava Rákoczyová. Autoři zabývající se problematikou vzdělávání cizinců jsou Ludmila Bobysudová a Julie Pikalová Hernandezová, v rámci organizace „Pro pomoc uprchlíkům.“ V neposlední řadě můžeme hovořit o Daně Bittnerové a Mirjam Moravcové, které zpracovali několik výzkumů různých etnik na území České republiky a řeší problematiku etnických komunit v kulturním kontextu či etnické komunit situované přímo v České republice. Karel Sládek se zabývá tématem ruské diaspory na českém území. V konečné fázi bych ráda připomněla i Tatjanu Šiškovou, která realizovala výzkum menšin a migrantů v České republice. Pomocí těchto autorů bych ráda zabředla do problematiky vztahující se k mému tématu.

CÍLE

Cílem celé bakalářské práce je zaměření na ucelení celé široké problematiky. Malá etnika zahrnující mou práci (vietnamské, maďarské, ruské, ukrajinské a bulharské) ovlivňují širokou odbornou i neodbornou veřejnost, mou snahou je průzkum nejrůznějších zdrojů: knih, periodik a webových odkazů. U každého etnika zvláště se zaměřuji na několik aspektů.

Prvotním aspektem zaměření na příchod různých minorit do Čech a jejich rozmístění a postupné přesouvání v různých částech Republiky a vymezit přibližné časové období, kdy se k nám dané etnikum ve větší či menší míře přistěhovalo. S touto problematikou souvisejí migrační procesy, které mohou pomoci lépe nastínit onu situaci a popsat jevy, které vyplývají jak z minulosti, tak ze současné situace v České republice. Můžeme zároveň analyzovat, jestli přísun daného etnika souvisí s hledáním pracovních příležitostí na českém trhu či pouze přestupní stanicí ve snaze pokračovat na západ, popř. se k tomuto tématu váže mnoho důvodů přistěhování se do jiného státu. Při tomto bodu se budu snažit soustavně spolupracovat s materiály poskytnutými Českým statistickým úřadem, které mi pomohou nejlépe analyzovat danou problematiku. Komplexně se pokusím zmapovat příčiny a důsledky, které pozitivně či negativně ovlivňují multikulturní soužití.

Další subotázkou, kterou se hodlám zabírat, jsou možnosti vzdělávání dětí a podmínky při studiu na našich základních, středních, vysokých školách a učilištích. Při tomto průzkumu bych zvláštní pozornost chtěla věnovat školám, které jsou speciálně určené pro dané etnikum. Zároveň bych chtěla zviditelnit tradice a zvyklosti, které si jednotlivé minority přináší na naše území. V tomto případě se zaměřím na centra kultur daného etnika, které shromažďují jejich národ k tradičním svátkům, které slaví způsobem zvyklým jejich kultuře. V konečné fázi bych rozebrala zákony vztahující se k problematice přistěhovalectví a migrační politiky státu. Zviditelnit proces získávání občanství a celkový průběh birokracie při nastěhování do České republiky.

ÚVOD

Ne nadarmo se říká, že Česká republika je srdcem Evropy. Díky tomuto umístění se setkáváme s větším množstvím nejrůznějších etnik ať již z východu, západu, jihu či severu. Je pravdou, že multikulturalismus (*zkoumání, srovnávání a názor na koexistenci různých sociokulturních a minoritních občanských skupin v daném státě*) je rozšířený po celé Evropě a k migračním vlnám dochází po celém světě, na druhou stranu otázka cizinců řešená u nás, je pro mě výzvou. Chtěla bych podotknout, že v dnešní době se snažíme o tzv. Asimilaci (*začlenění cizinců daného státu do sociokulturního prostředí dané společnosti*) a pochopení jiných kultur tak, aby naše tolerance a mínění veřejnosti zaujmulu humánnější postoj k nejrůznějším diferenciacím v této oblasti. Nemíním tím, že bychom měli začít držet tradice a zvyky jiné kultury, než-li ty naše české, ale zároveň poznání v nejrůznějších otázkách, ať již jen zmíněných tradic či řešení politických, sociálních či jiných problémů, které řeší každá kultura lehce odlišně, může docílit lepší analýzu celého problému a možností najít nejrůznější východiska v různorodých problémech. Vybrat dobré a potlačit, a rozšířit si vlastní či společenský úsudek k vyřešení nejrůznějších problémů. Rasistická otázka je totiž neustále aktuálním tématem, ať se to týká jakékoli kultury, a díky dalším migračním vlnám bude docházet k dalším a dalším otázkám, ve kterých budeme nuceni najít východisko, ať již naši zvolení zástupci na půdě politiky nebo i na jednotliví jedinci, kteří nemají jasno.

Každý jedinec v této společnosti, s právní způsobilostí, na to toto téma hovořil. Každý den potkáváme osoby, které se liší fyzickými dispozicemi nebo jazykovými schopnostmi. Naším úkolem dospělé osoby není ledabyly plkat o nespravedlivosti hospodářské situace vztahu Češi x menšiny, vyzdvihovat výhody, které „Češi“ nemají a hovořit neuctivým způsobem o jakékoli skupině osob, která se kulturně vztahuje k jednomu z národů žijících na našem území v okamžiku, kdy nemám podložené veškeré informace o této problematice. Netvrdím ale, že cizinci nezneužívají svého postavení, že se snaží absolutně vyhovět požadavkům naší společnosti. Občas se totiž i ve zdravém jablku nalezne červ, který může zapříčinit tvrzení, že celá várka jablek je špatná. Musíme se snažit najít nejen to špatné, ale i to dobré.

Budu se tudíž snažit pohlédnout na celou problematiku z obou úhlů a pokusím se najít zlatý střed vnímání. Pomoci mi v tomto může můj úsudek a mnohé knižní vydání vztahující se k tématu mé bakalářské práce.

Právě z tohoto důvodu jsem si vybrala pět různých etnik a pokusím se o analýzu a komparaci nejrůznějších literatur, které se vážou k této problematice. Zároveň bych ráda poukázala na záležitosti, které mi případnou zajímavé a možnosti poodhalit společné či právě diferenciální názory, které jednotlivé kultury oněch etnik mají. Mnozí lidé rádi cestují do nejrůznějších koutů našeho světa a proč vlastně? Chtějí poznat zdejší biotop, ochutnat cizokrajná jídla, využít darů přírody, které tamní země nabízí, projít jejich kulturní a historické památky, touží po všem, čím by ho daná země nasýtila. Když toto shrnu, lidé cestují tisíce kilometrů, aby navštívili ruskou Moskvu, Petrohrad či jiné památky, cestují k maďarskému Balatonu a jedí maďarské klobásy, navštěvují místní lázně s léčivými prameny, provozují pěší turistiku po ukrajinských horách, cestují za krásami bulharského Černého moře a někteří by rádi navštívili krásy Vietnamu. Na každé z těchto cest jsou ale lidé, proč tedy jsme ochotni poznávat kulturu, přírodu a populaci lidí na oněch místech za našimi hranicemi a nejsme ochotni naslouchat a pochopit kulturu těchto lidí u nás. Proč nejsme ochotní vlastní neschopností otevřít oči a snažit se najít „TO“, co není na první pohled vidět, „TO“, co je ukryto pod povrchem a právě „TO“, co nás izoluje od možnosti pochopit některé tahy a uvažování jiného národa, který zde žije v menšině. Jazyková bariéra je věc jedna, těžko se chápe kultura v okamžiku, kdy nemáme možnost mluvit společně jedním jazykem. Druhou věcí je to, že každý má obavy z neznámého a jinakosti, kterou se cizinci více či méně odlišují. Zároveň je ale skupina lidí, kteří se o tuto problematiku nezajímají, ale jsou schopni o ní hovořit. S podivem mě čím dál tím více přesvědčuje, že hlavním problémem komunikace o jakémkoli problému, ať již v naší či v jiné kultuře, je neznalost. Nyní bych se ráda zaměřila, jak jste se již v obsahu mohli dočíst na různé oblasti, vztahující se k mluveným etnickým skupinám.

TEORETICKÁ ČÁST I.

1 BULHAŘI

Celou tuto část jsem zpracovávala z různých zdrojů, se kterými bych vás ráda seznámila. Jedny z hlavních knih, ze kterých jsem čerpala, které zpracovávají problematiku Bulharů na území České republiky, jsou knihy: BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v české společnosti*, Praha, 2006 a následný druhý díl knihy s odlišným výzkumem, BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v kulturním kontextu*, Praha, 2008. Výzkumy, které zde zpracovávám v rámci bulharské tematiky jsou „Sociálněpsychologické pohyby k emigraci v období přechodu (40. a 90. léta XX. Století) aneb o „českých“ Bulharech“ a „Etnická identita bulharských teenagerů žijících v České republice.“ Další údaje, které zde uvádím, jsou podloženy informacemi z Českého statistického úřadu. V rámci internetových možností čerpání textu, jsem využila informací z webových stránek: www.domavcr.cz, www.zaedno.org a www.bgklub.cz.

1.1 HISTORIE BULHARSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE

Než se budu stěžejně věnovat historii Bulharů v České republice, v letech 1989-2011, ráda bych se vrátila na samotný začátek jejich cesty v Čechách a zároveň si připomenout jejich účast a pozice v dalších letech 20. století. První zmínky o bulharském etniku na území tehdejší Velké Moravy, kde v Čechách v tuto dobu docházelo k tzv. bulharské obrozenecké vzdělanosti, jsou právě z 9. st. n. l.

Historie tohoto etnika přímo souvisí i s migrační otázkou. Známkou, kde se vyskytuje ve větší míře snaha zlepšit sociální status a získat vyšší finanční obnos je známa v bulharském měřítku zejména v prvních desetiletích 20. století, a to v nejvyšší míře 20. let 20. století. V tuto dobu přivádělo do tehdejšího Československa za práci bulharské zahradníky. Největší množství zahraniční expanze pochází se severního Bulharska z oblastí – Gornoorjachovska, Velikotarnovska, Rusenska, Plevenska, Lovečska, Selievska, apod. Práce bulharských zahradníků u nás vyžadovala vysokou míru mobility a jistotu pracovního nasazení pouze v obdobích sezónních prací. Z tohoto důvodu vždy odjížděla podstatná většina v obdobích po podzimních pracích na celou zimní sezónu zpět do Bulharska a vracela se až na jaře, kde pokračovali ve svém stávajícím či jiném zaměstnání.

V tuto dobu se Bulhaři rozšířili po celém území Čech a zejména se shromažďovali v oblastech velkých měst jako je Praha, Brno, Plzeň, Ostrava a další. Toto období trvalo přibližně do období 2. světové války. Po válce dochází nejen z ekonomických, ale zároveň i politických událostí k dalším přesunům tohoto etnika do Čech a z velké části do trvale osídlených oblastí již zmíněných velkých měst a zároveň i přilehlých oblastí.

V období 40. a 50. let dochází v rámci mezinárodních dohod k další početnější migraci na území Československé republiky, již se ale nedá říct, že se jedná o přesun z různých míst, ale spíše plošně z celého Bulharska odcházejí tisíce Bulharů nejen do České republiky, ale zároveň do států západní Evropy. V případě tohoto etnika se jedná především o shánění živobytí a nových pracovních možností. Početnou skupinou jsou i osoby, které se snaží o získání vyššího vzdělání, a tím i zvýšení kvalifikace v určitém oboru. Spolu s dalšími menšinami, které se v této době stěhují na území České republiky, vyplňují místo na trhu práce v pohraničních oblastech.

Přichází snaha zabránit odlivu pracující síly a již dostudovaných odborníků v oboru ze strany Bulharska. Bulharská komunita se ale snaží nalézat řešení, a to nejrůznějšího charakteru, jednou z užívaných metod je vznik nových manželství.

Jak již logicky z historických událostí vyplývá, uvolnění situace nastává po roce 1989, dochází k další migrační vlně většího měřítka. Většina z nich se snaží dostat na německý trh práce, jiní zůstávají na území České republiky a snaží se najít nový život. Tato migrační vlna má ale velké zákonné potíže s vyřízením trvalého pobytu. V této době dochází k nelegálnímu či ne úplně legálnímu způsobu přechodu přes hranice. Možnosti zaměstnat cizince za nelegálních podmínek bez uznání pracovního, trvalého či částečného pobytu je nemožné, tudíž pracují za minimální mzdy popř. na černém trhu práce. Tato doba je ale pouze přechodná.

Každé období migračních vln má své specifické důvody pro mezinárodní migraci. Co se týče období 40. let 20. století, jedná se především o vypořádání situace během a po 2. světové válce a následné socializaci východního bloku a ustálení demokratizace západu. V období 80. let se naopak jedná o uvolnění a změnu režimu. Obojí ale souvisí s politickou situací, a to v mezinárodním měřítku. V těchto obdobích se mění situace i v okolních státech po celé Evropě i ve světě.

1.2 DNEŠNÍ SITUACE BULHARSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE

Po posledním sčítání lidu se zde nachází v celkovém měřítku 7387 osob, když zhodnotíme osoby s povolením trvalého pobytu, jedná se z tohoto 3190 osob, při rozdělení na muže a ženy je 1953 mužů a 1237 žen. Když se zaměříme na jiný druh pobytu, v celkovém počtu se jedná o 4197 osob a z tohoto 2696 mužů a 1501 žen. Tvoří zde podstatou část pracovních sil na trhu práce. Díky jiným kulturním hodnotám a tradicím dochází k jistému nesnášenlivému postoji vnímání tohoto etnika, kdy můžeme mluvit i o určitých způsobech xenofobních postojů majoritní populace. Tato situace trvá až do přelomu tisíciletí, kdy dochází k jisté toleranci a změny postojů vůči jiným populacím.

Zvláštní skupinou, která zde postupem doby vznikla, je skupina studentů, kteří zde tvoří specifickou skupinu. Dnes žije toto etnikum v městských a příměstských oblastech, můžeme je tedy označit tzv. městskou komunitou. Celá tato komunita klade velký důraz na svoji identitu a zároveň na kulturní vzorce získané ve své vlasti. Se stejným nasazením kladou důraz na hodnoty při výchově a vzdělávání dětí. Specificky vymezenou skupinou, v posledních 10 letech zkoumanou, jsou bulharští teenageři a následně vysokoškolští studenti. U vysokoškolských studentů bulharského etnika byl zjištěn určitý úhel pohledu žití a pobytu v České republice, který můžeme vymezit do několika pilířů, se kterými posuzují svoji identitu. Jedním z těchto pilířů je silná vazba k jejich vlasti, což zapříčiňuje i to, že podstatná část těchto studentů strávila většinu svého života na území Bulharska a do České republiky se stěhují za svými rodiči až na období následných studií, což vytváří silnou vazbu k jejich mateřské zemi. Ve většině případů hovoří o následném stěhování zpět. Druhým pilířem je kulturní uvědomění a dodržování tradic i mimo Bulharsko, což se zároveň váže i k jejich víře, která je ve většině případech pravoslavná. K tomuto uvědomění patří i jejich tradiční způsob tance, hudby a pokrmů. Posledním pilířem je udržování osobních kontaktů primárně s bulharskou komunitou v České republice, ve které tráví primárně svůj volný čas. Většina dětí, které se dostaly do České republiky, zde nejsou z vlastní vůle, ale pouze díky tomu, že se jejich rodiče rozhodli odstěhovat do Čech z ekonomických důvodů, popř. zde žijí u dalších bližších příbuzných.

Díky studiu na bulharské škole, vybudovali si postupem času v jejím okolí tzv. bulharský areál, kde žije většina rodin pohromadě a zároveň bulharští učitelé zde mají zajištěné ubytování. Tvoří zde homogení skupinu, ve které se nacházejí nejen byty, ale můžeme říci, že tzv. stát ve státě, platí zde bulharská pravidla, zákony a každá cizí osoba

může do areálu pouze v doprovodu osoby zde žijící, a nebo s povolením. Komunita, která zde vznikla má zde vlastní restaurace, která není nyní v provozu, bary, prostory pro další kulturní vyžití. Ubytování ale není dlouhodobého charakteru, většinou zde bydlí pracovníci na bulharském velvyslanectví a jak již jsem se zmínila pedagogové bulharské školy, délka ubytování v jednotlivých bytech je přibližně 3 roky. Odhadovaný počet osob, kteří zde jsou ubytováni je kolem 200. Žijí zde ale i jednotlivé rodiny, které zde jsou v dlouhodobém nájmu.

Více než-li k Čechům inklinují jejich sociální vazby ke kulturám, které jsou jejich odlišné mentalitě bližší, jedná se především o skupiny pocházející ze středomořských oblastí, které více či méně žijí podle podobného kulturního vzorce.

1.3 SPOLKY A AKTIVITY BULHARSKÉ KOMUNITY

Jak brzy uvidíte, každá komunita v České republice si vytváří různé kluby, spolky či svazky, kterými podporuje kulturní dění, vytváří poradenská centra a nabízí nesčetné množství služeb sloužící pro potřeby různých etnik. V první řadě jsem se rozhodla zpracovat bulharskou stránku celé věci a zaměřit se na dva stěžejní kluby, které se zabývají bulharskou národností. Jedná se o „Bulharský klub“ a dále sdružení „Zaedno.“

1.3.1 BULHARSKÝ KLUB

Jedním z hlavních míst, které si toto etnikum vybudovalo je tzv. Bulharský kulturně-osvětový klub. ¹Hlavní sídlo této organizace se nachází v Praze, v Americké ulici, jinak má po celé republice v místních komunitách svoji provozovnu, která nabízí podobné vyžití. Založen byl za základech již předchozí organizace, která vznikla již v roce 1880 za Rakouska-Uherska. Důraz je zde kladen na bulharskou tradici, posílení mezinárodních vztahů a vedení pozitivního vztahu k bulharskému umění. Jak jsem se již výše zmínila můžeme pobočku tohoto klubu nalézt v každém větším městě jako je např. Brno, Ostrava, Plzeň, Ústí nad Labem apod. Snaží se zajistit vše, co Bulharům v České republice chybí, a to především z kulturní sféry.

¹ <http://bgklub.sweb.cz/budova.html>

1.3.2 PIRIN – SOUBOR LIDOVÝCH BULHARSKÝCH TANCŮ

Tento soubor vznikl roku 2001, založen mladými Bulhary na podporu lidových tanců v České republice.² Sídlo tohoto souboru vzniklo na základech již zaniklého souboru v Brně. Členové tohoto souboru nemusí být nutně pouze Bulhaři, ale zároveň všechny osoby, které chtějí podpořit bulharskou kulturu a folklór. Jméno tohoto souboru převzali dle bulharského pohoří „Pirin,“ které má přímou souvislost se slovanským bohem Perunem. Během svého působení provádí vystoupení po celém území České republiky, též i v Maďarsku, Polsku, Rakousku a Slovensku. Vystoupení pořádají především při oslavách národních svátků, při kulturních přednáškách a seminářích a v rámci vzdělávacích programů při kulturně osvětové činnosti. Poslední realizovaná akce, kterou soubor „Pirin“ pořádal bylo v listopadu 2011 při události „Semináře bulharských tanců.“

1.3.3 ZAEDNO – SDRUŽENÍ OBČANŮ A PŘÁTEL BULHARSKA V ČESKÉ REPUBLICCE

Toto sdružení bylo založeno roku 2002.³ Vzniklo samostatně jako nezisková organizace na podporu multikulturního světa, bez politického podtextu. Členství této organizace není nijak omezeno. Cílem celého projektu je vzdělávat a informovat zábavnou formou na bulharské či multikulturní téma. Jedná se o nejrůznější koncerty, výstavy a další hudební a umělecké produkce. Od roku 2003 podporuje Zaedno taneční soubor „Bulgary“, který provádí taneční vystoupení tradičních bulharských lidových tanců. Mezi poslední realizované akce můžeme počítat tzv. „Trifon Zarezan“ - oslavný svátek vína, který proběhl 17.2.2012 na Malé Straně v Praze, celý večer doprovázela hudba a tanec, jedná se o jednu z nejnavštěvovanějších multikulturních akcí během celého roku.

2 RUSOVÉ

V rámci množství nesčetných knih, které se váží k této problematice, jsem si vybrala především několik publikací vztahujících se k tématu Rusů na území České republiky. Výběr sice nebyl nejlehčí variantou a díky malému rozsahu, kterému se zde mohu ruské komunitě věnovat, jsem si vybrala: SLÁDEK K., *Ruská Diaspora v České republice*, Červený Kostelec, 2010, následně knihu: BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v české společnosti*, Praha, 2006, kde je zpracován výzkum na téma:

² [Www.pirin.cz](http://www.pirin.cz)

³ <http://www.zaedno.org/>

„Spolkové aktivity ruské menšiny a ruské komunity v České republice.“ Další podklady mi byli poskytnuty Českým statistickým úřadem a následně jsem využila několika webových odkazů: <http://www.cizinci.cz>, <http://www.artek.cz/> , www.aruso.cz, www.ruslo.cz a www.rsvk.cz.

2.1 HISTORIE RUSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICCE

V rámci tohoto oddílu bych se ráda věnovala historii ruského etnika na území České republiky. Je pravdou, že kdybychom zvažili pouze období od roku 1989, nebylo by možné se hlouběji dopracovat k oné problematice a k určité diferenciaci vztahů mezi Čechy a Rusy. Proto bych ráda zmínila tři migrační období ruských občanů na území republiky. Co se týče historického pohledu, můžeme vnímat migraci jako migraci nucenou či dobrovolnou. V praxi se využívá tzv. „pull“⁴ a „push“⁵ faktorů. V rámci nucené migrace musíme brát v úvahu především politickou situaci v Rusku a její vývoj a střet s tehdejšími Československem.

První výraznější migrační vlnou, uvážíme-li toto hledisko, je období mezi roky 1918 – 1948. Díky občanské válce za 1. světové války v Rusku, kdy se dostávají k moci Bolševici, dochází k první výrazné vlně, především z důvodů nucených deportací či z existenčních důvodů opoziční strany dochází k emigracím ruských občanů mimo území jejich vlasti. Skupiny byly různého sociálního postavení od ruských zajatců na západě během 1. a 2. světové války, uprchlíci za občanské války a zároveň skupina intelektuální odcházející z politických důvodů do různých měst západní Evropy či na západní břehy Turecka. V případě České republiky se Rusové stěhovali především do Prahy a Brna, následně ve zvýšeném počtu do větších okolních měst a po 2. světové válce vyplnily prostor v Sudetech, kde proběhl odsun Němců, a tím vzniklo široké území v Čechách, kde se snížil počet obyvatel, což zapříčinilo rozlehlá vybydlená místa, která Rusové zaplnili.

Ne všichni ale vyřešili daný problém, což v nástupu komunismu a kolegiality k SSSR, docházelo k udávání ruských emigrantů či k následné deportaci a násilí ze strany ruských občanů či případných iniciativy v hledání daných emigrantů ze strany SSSR a následné umístování do socialistických gulagů. Musíme brát v potaz, že se stále bavíme o migraci nucené.

V období po 2. světové válce totiž docházelo k další vlně, kterou uřadíme do

⁴ SLÁDEK K., *Ruská diaspora v České republice*, Čerevený Kostelec, 2010, str 26

⁵ SLÁDEK K., *Ruská diaspora v České republice*, Čerevený Kostelec, 2010, str 26

stejného období, a to k migraci dobrovolné, ale to pouze do roku 1948, můžeme ji označit jako migraci *inovační*⁶, kdy do Československé republiky přicházejí ruští jedinci i za finančním a sociálním zlepšením jejich životní situace.

Další období, které je klíčové, a slovo dobrovolná migrace nabírá úplně jiného významu, je období 1948-89. Jak je z historie patrné dochází k období socialistické totalitní ideologie, kdy měl Sovětský svaz vliv nad celou politickou situací východního bloku, každý by se domníval, že k dobrovolné migraci za pracovními zkušenostmi do jiných socialistických zemí bylo z ruské strany více než obvyklé, ale právě v toto období se jednalo pouze o jednotlivé návštěvy vybraných jedinců a svobodná migrace jako taková byla v té době tabu. Hlavním důvodem dobrovolné migrace ale v tuto byl důvod sňatku mezi cizinci a vznik rusko-českých manželství. Tyto osoby jsou v dnešní době plně integrováni do české populace a kulturní a folklórní zvyklosti nejsou tak markantní jako u rodičů, kteří jsou stejné národnosti a vychovávají své děti na území v České republice.

Posledním obdobím, o kterém bych se zde ráda zmínila, je období po roce 1989. I zde docházelo k nucené i dobrovolné migraci. Migrace z politických důvodů již v tomto období probíhá pouze zřídka, dalším důvodem je uváděna etnická diskriminace, ale posledním a řekla bych nejvýraznějším důvodem, byla větší bezpečnost v jiném státě a stabilita v sociálním prostředí. V tuto chvíli se domnívám, že dochází k provázání nucené, ale i zároveň dobrovolné migrace z důvodu lepších vyhlídek zaměstnání, možnosti získat zde středoškolské popř. vysokoškolské vzdělání. Studium ale neprobíhá pouze na místní střední škole při velvyslanectví ruské federaci, ale z velké části studují na Česko-ruském gymnáziu nebo na Slovanském gymnáziu, v rámci vysokoškolského studia mohou využít Mezinárodní ruské univerzity. Pro většinu studentů, kteří sem přišli studovat z Ruska je Česká republika spíše pouze zahraniční zkušeností a mnozí z nich se chtějí vrátit a uplatnit se na ruském pracovním trhu či se uplatnit v dalších zemích západní Evropy.

2.2 DNEŠNÍ SITUACE RUSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

V České republice k listopadu 2011 máme uvedeno po sčítání lidu 27 321, z toho s trvalým pobytem je zde 6426 mužů a 7800 žen a s jiným druhem pobytu zde nalezneme 13095 z toho 5987 mužů a 7108 žen. Tvoří jednu z největších minorit, které na území Čech můžeme nalézt. Údaje ale nejsou 100%, jelikož k ruské národnosti se při sčítání lidu mohou hlásit i osoby z bývalého SSSR či děti, které se narodili zde, mají české občanství,

⁶ SLÁDEK K., *Ruská diaspora v České republice*, Čerevený Kostelec, 2010, str 28

ale stále se hlásí k ruské nebo naopak k české národnosti.

Ruská menšina v dnešní době je i sama o sobě velice různorodá, dělí ji nejen již zmíněné migrační vlny, což zapříčiňuje věkové rozlišení daného etnika, ale zároveň délka pobytu, která má pro ruskou komunitu specifický význam. Můžeme mluvit o tzv. příslušnících ruské národnosti v České republice anebo o ruské komunitě v České republice. Tyto pojmy se musí rozlišit, jelikož se jedná o dvě odlišné skupiny s úzkou hranicí provázanosti. Jde o to, že do první jmenované skupiny se řadí občané, kteří mají v České republice zjednaný pouze trvalý pracovní pobyt, v okamžiku ale, když obdrží české občanství, tak se řadí do skupiny druhé.

Dnešní situace a mezinárodní vztahy nejsou vyhrocené tak jako po roce 1989, kdy došlo k tzv. Osvobození od SSSR, což zapříčinilo otevřené verbální konflikty ze strany Čechů a držení odstupu, zároveň chladnějších vztahů právě k této skupině obyvatel. Jelikož dnešní mladá generace již nezažila vliv SSSR, nejsou v nich zakořeněny nepřátelské vazby a dané etnikum přijímá tolerantnějším způsobem.

2.3 SPOLKY A AKTIVITY RUSKÉ KOMUNITY

Aktivít, které tato minorita provozuje na území České republiky je celá řada. V této části bych se chtěla v krátkosti zmínit o: Sdružení „OČAG“, „Oni byli první“, „ARTEK – spolek rusky mluvících studentů a jejich příznivců v ČR“, „RT – ruská tradice, „Ruský institut“, „Svaz ruskojazyčných spisovatelů v ČR“, „Ruský klub v Českých Budějovicích, „RKSP – Ruský kulturní svaz Praha“, „VLAST – Celosvětový nadační fond rekonstrukce a rozvoje ruské občanské společnosti“, „RKOSM – Ruské kulturní osvětové sdružení na Moravě“, „RSVK – Ruské středisko vědy a kultury v Praze“, „ČAR – Česká asociace rusistů“, „Ruský hudební salon“ a nebo např. „SMC – Společnost Mariny Cvětajevové“. Cíle všech spolků, které zde za celé období byly vybudovány, je sblížení s majoritní skupinou, zároveň prohloubení socio-kulturních vztahů uvnitř skupiny a nakonec zachování ruské tradice v povědomí společnosti. Jednotlivé organizace se buď váže k určitému regionu působení či různorodosti jejich činností. V krátkosti bych popsala jejich jednotlivá dění v daných spolcích a zároveň bych se ráda blíže zaobírala nynějšími aktivitami, které jednotlivé organizace pořádají pro tuto kulturu.

2.3.1 OČAG – SDRUŽENÍ KRAJANŮ ZEMĚ ROSSIJSKÉ

Zakladatelkou tohoto sdružení je Tatjana Krepenciášová, která vybuodovala tuto organizaci na základech bývalé organizace z roku 1923 v tehdejší Československu.⁷ Rok založení této nové podoby se dokladuje rokem 1991. Základními pilíři, kterými se zabývala, až do úmrtí zakladatelky roku 2004 (po tomto roce nemáme doklad o této organizaci), byla především pomoc nově přichozím migrantům z SSSR, později z Ruska, a usnadnit jim příchod do Čech, v oblasti vzdělání, právu, náboženské a další informace, které by usnadnili následné socializaci.

2.3.2 OBP – ONI BYLI PRVNÍ

Tento výbor byl založen v roce 1993, novinářem Vladimírem Bystrovem.⁸ Specializace této organizace je naprosto odlišná od předchozí organizace. Vše se váže k historickým událostem a upozornění další generace na nehumánní praktiky sovětských jednotek vůči politickým nepřátelům emigrujících na naše území. Zároveň připravují nejrůznější aktivity, které rekonstruuji jednotlivé události. Snaží se pomoci vdovám domoci se právních rehabilitací. Nevěnují se ale jen novinové či periodické činnosti, jejich dalšími prostředky k naplňování svých cílů je i natáčení nejrůznějších dokumentárních filmů, které mají lépe uchopit vnímání jednotlivců a lepší přiblížení laické veřejnosti tuto problematiku. Činnost organizace podporují finančně nejen sami účastníci, ale zároveň vytváří nejrůznější projekty, které nadále podporují nejrůznější granty.

2.3.3 ASOCIACE RUSKÝCH SPOLKŮ V ČR

Vznik této organizace můžeme datovat od roku 2001.⁹ Dle vnitřních stanov mají dva různé hlavní cíle. Jedním z těchto cílů je rozvoj kulturních hmotných i nehmotných památek ruské kultury u nás a zároveň najít prostor pro ruské obchodníky na českém trhu práce. Členem tohoto klubu může být každá fyzická osoba, kterou zajímá Rusko a jeho kulturní dědictví bez ohledu na jeho etnicitu. Jednou z aktivit publikování článků do jednotlivých odborných časopisů s ruskou tematikou. Další činností této organizace je tzv. Hvězdopad, který se zabývá divadelní interpretací mladých talentů. Roku 2005 se podařilo

⁷ <http://www.ukp98.cz/unl/org/Ostatni/ocag.htm>, Sídlo přestěhováno z Prahy do Ústí nad Labem-Obvodová 5, 400 07 Ústí n. L.

⁸ Sídlo a webové stránky nenalezeny, ale jisté informace na: <http://www.mocr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/oni-byli-prvni--posledni-setkani-40707/>

⁹ Nalezeno pouze sídlo: Bašty 416/8 ,602 00 Brno-město

uskutečnit festival zaměřený na poesii, prózu, hudební produkci apod. Docházelo zde k mezinárodnímu srovnání různých zemí západní Evropy. Statutární sídlo této organizace můžeme nalézt v Brně, pod záštitou Ing. Anatolije F. Rozova, CSc. V průběhu roku pořádá tato organizace nespočet dalších menších akcí. V neposlední době se jednalo např...

2.3.4 ARTEK – SPOLEK RUSKY MLUVÍCÍCH STUDENTŮ A JEJICH PŘÍZNIVCŮ

Založení organizace počalo roku 2001.¹⁰ Hlavní náplní je pomoc při přizpůsobení studentů do nového prostředí. Jedná se zejména o studenty studujících na vysokých školách při zahraniční stáži. V rámci tohoto zaměření pořádá klub nejrůznější sportovní a kulturní programy. Členství zde není omezeno etnicky, stejně jako ve většině klubů a svazech ruských občanů, ale zde je členství omezeno věkově, a to od 16 – 40 let. Důležitou aktivitou, v rámci volnočasových aktivit pro tuto skupinu, je pořádání večerů s hudbou. Podstatná funkce tohoto spolku je i překonání jazykové bariéry při řešení nejrůznějších konfliktů. Financování je částečně hrazeno z vlastních zdrojů a částečně z grantových projektů.

2.3.5 RT – RUSKÁ TRADICE

Tato organizace byla též založena roku 2001.¹¹ V pravidelných intervalech vydává od roku 2003 periodikum „Russkoje slovo“, ve kterém poučuje o fungování organizace a snaží se rozšířit obzory v kulturních, ale i v dalších oblastech. Dále má pedagogicky-výchovný záměr pro ruské studenty, kde jim objasňuje nejrůznější události nejen konající se v Rusku, ale i po celé Evropě.

2.3.6 RUSKÝ INSTITUT

Sdružení bylo založeno v Brandýse nad Labem - Stará Boleslav roku 2001.¹² Jako jeden z mnoha vydává časopis s názvem „Vesti“, který ale je vydáván pouze po dobu jednoho roku. Mezi léty 2003-2004 je zde otevřeno 1. česko-ruské gymnázium. Dnes sídlo na Praze 6.

---

¹⁰ <http://www.artek.cz/>

¹¹ Sídlo v domě Slovanské kultury: Vocelova 602/3, 120 00 Praha 2-Vinohrady

¹² <http://www.rsvk.cz/>

2.3.7 SVAZ RUSKOJAZYČNÝCH SPISOVATELŮ ČR

Jak již název vypovídá, jedná se o skupinu spisovatelů, kteří píšou rusky.¹³ Sice je toto stěžejní zájmem svazu, ale stejně tak shromažďuje hudebníky, umělce a další. Fungování svazu se datuje od roku 2005. V pravidelných intervalech vydávají almanach s názvem „Grafoman“. Cílem je zprostředkovat knižní tvorbu, a to jak v českém tak ruském jazyce.

2.3.8 RUSKÝ KLUB V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Datum založení je doloženo k roku 2004.¹⁴ Důležitá je zde podpora ruské kultury v daném regionu. Důraz je kladen i na důkladnou poradenskou činnost. Důležitá pomoc je poskytována především uprchlíkům azylantům rusky mluvících cizinců. Realizují se zde nejrůznější kulturní akce, dětské večery apod.

2.3.9 VLAST – CELOSVĚTOVÝ NADAČNÍ FOND REKONSTRUKCE A ROZVOJE RUSKÉ SPOLEČNOSTI

Roku 2005 proběhlo v Praze zahájení činnosti této organizace. Cílem fondu „Vlast“ je shromažďování prostředků, především finančních, při podporování rozvoje ruské kultury u nás a podporu nejen kulturních, ale i vědeckých programů. Jednou ze stěžejních součástí je nejen prohlubování místních inter sociálních vztahů, ale především vztahů mezinárodních.

2.3.10 RKSP – RUSKÝ KULTURNÍ SVAZ PRAHA

Roku 2006 došlo k otevření nového svazu v Praze. Zde se jedná o udržení především jazykového dědictví a folklóru. Dochází k založení „Pražského studentského divadla“. V případě tohoto svazu můžeme mluvit o úzké spolupráci s již zmíněnou organizací „Ruská tradice“. Roku 2007 probíhá festival „Zimní pohádka“, který je především věnován dětem. Finanční podpora zde nestojí na vlastních zdrojích, ale na sponzorských darech a grantech.

2.3.11 RUSKÉ SDRUŽENÍ NA MORAVĚ

Jako všechny organizace sdružuje rusky hovořící občany, důležitým aspektem je

¹³ Sídlo této organizace se nachází: Na Zátorce 16, 160 00 Praha 6 - Bubeneč

¹⁴ Webové stránky nefunkční, sídlo se nachází: Dvořákova 189/4, 370 01 České Budějovice 6

pouze změna lokality, která se týká především Rusů, kteří obývají části na Moravě či ve Slezsku a případné kulturní akce realizují zde.¹⁵ V případě poznávání českých občanů ruskou kulturu, přeložili v roce 2005 dvě sbírky ruské poezie do jazyka českého. Během roku ale organizují i večery v přírodě, především za příznivého počasí, kdy zpívají ruské i české písně u táborového ohně.

2.3.12 RUSKÉ STŘEDISKO VĚDY A KULTURY V PRAZE

Zřizovatel této organizace je Velvyslanectví ruské federace a její činnost je deklarována již od roku 1971.¹⁶ Kromě podobných programů, které mají skoro všechny kluby, svazky a spolky v již předchozím textu, jako je např. Posilování česko-ruských vztahů, je ojedinělá činnost a to tzv. informativní, kdy zde pod záštitou tohoto střediska byla zřízena knihovna, která shromažďuje ruské knihy z různých společensko-vědních odvětví. Zároveň se v knihovně pravidelně schází a nechávají se seznámit s novými knižními novinkami a nejrůznějších diskusí na dané téma. Můžeme zde zaznamenat spolupráci s „Ruskou tradicí“, která přispívá k zajímavějšímu programu během roku. Došlo zde k vytvoření klubu „Vltava“, který se specializuje na sdružování mladých literárních talentů. V rámci fungování se pořádá během roku nesčetné množství koncertů, výstav, oslav, nejrůznějších večerů na dané téma.

2.3.13 ČAR – ČESKÁ ASOCIACE RUSISTŮ

Datum založení předpokládáme již od roku 1975, pozdější registrace, která nabrala na oficialitě je ale datována až od roku 1990.¹⁷ Sdružuje ruské učitele, předkladatele, studenty a další, kteří se přímo podílejí na rozvoji ruské kultury v České republice. Největší důraz klade na zvyšování vzdělanosti dané sorty, rozvoj kultury a vědy a podpory kreativní činnosti studentů ve větším měřítku.

2.3.14 RUSKÝ HUDEBNÍ SALON

Zrealizován na iniciativě organizace „Čar“. ¹⁸A roku 2000 navázal na tradici ruských a pražských salónů, které se rozvíjeli v období mezi léty 1918–1939. Dochází zde k prolínání klasické, ale i moderní hudební produkce. Klub obsahuje 7členný tým hráčů,

¹⁵ Sídlo se nachází: Křenová 67, 602 00 Brno

¹⁶ www.rsvk.cz

¹⁷ <http://car.irucz.ru>

¹⁸ <http://sergeart.com/temp1.php?id=66>

kteří vystupují v pravidelných intervalech. Vystupují i v mezinárodním měřítku po celé Evropě.

2.3.15 SPOLEČNOST MARINY CVĚTAJEVOVÉ

Založena roku 2001.¹⁹ Celá tato společnost se zabývá Marinou Cvětajevovou, známou ruskou umělkyní. Jedná se o podporu jejich sbírek a distribuce jejich děl. V druhé řadě se podílejí na podporu uměleckých škol a tvoření nejrůznějších soutěží pro malé talenty.

3 VIETNAMCI

V této kapitole bych se v krátkosti zmínila o vietnamské komunitě v České republice. Během heuristiky a následné komparaci textu mi byly k nápomoci knihy: UHEREK Z., POJAROVA T., KORECKÁ Z. a kol., *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*, Praha, 2008. Následně jsem využila webových odkazů: <http://klubhanoi.cz>, www.domavcr.cz a dále jsem využila možností, které nabízí Český statistický úřad.

3.1 HISTORIE VIETNAMSKÉHO ETNIKA V ČESKÉ REPUBLICE

Podstatná vlna migrací vznikla přibližně v 50. letech 20. století v rámci socialistické pomoci a ekonomické podpory tehdejšímu Vietnamu, která spočívala v podpoře, v rámci zvýšení kvalifikace vietnamských pracovníků. V tomto odstavci bych se ráda blíže zmínila o výskytu této národnosti, a to před rokem 1989. Vietnamská komunita nemá, jak jsem se již zmínila, v České republice dlouhou tradici. Když vezmeme v úvahu, že první vietnamská návštěva proběhla na „*Mezinárodním festivalu studentů a mládeže*“, a to roku 1950, můžeme hovořit o 62 letech působení v České republice. Během prvních 10 let se jednalo především o potomky vojáků, kteří emigrovali po boji za nezávislost Vietnamu. Díky místní ekonomické situaci, vyčerpanosti země a dalších faktorů, které zapříčinily pohyb migračních vln směrem na západ.

Další událostí byl pobyt vietnamských dětí v rámci podpory poválečnému Vietnamu, v dětském domově v Chrastavě u Liberce. Kdy se tehdy Československá republika zavázala poskytnout patřičné vzdělání a zázemí pro vietnamské děti. Po uplynutí

---

¹⁹Sídlo se nachází v: Národní knihovně České republiky - Slovanská knihovna, Klementinum 190, 110 00 Praha 1

4 let se většina z nich vrátila zpět do Vietnamu, ale 15 nejstarších jedinců se rozhodlo pokračovat ve studiu na střední škole. Díky snaze zvýšit vietnamskou kvalifikaci, dochází k přísunu obyvatel přes uzavřené smlouvy během totalitního režimu, kdy se jednalo především o uchazeče o studium na univerzitě. Obory, ve kterých se tito studenti začali kvalifikovat byly především z oblasti průmyslu. Nejsilnější vlna přísunu těchto obyvatel byla až po ukončení válečného sporu mezi USA a Vietnamem roku 1973. Studenti, od této doby nebyli pouze uchazeči o univerzitní vzdělání, ale zároveň vznikla poptávka ve všech oblastech ať již studia středoškolského, učňovského apod.

Při hlubším zaměření na studenty vysokých škol, musím upozornit na pár skutečností, které jsou s tímto spojovány. Pro mladé studenty byl připraven specifický stipendijní program, který ale nejdříve umístil každého do roční přípravy výuky českého jazyka, a poté teprve byli zařazováni do příslušného oboru, který musela schválit Vietnamská strana. Povolení dostávaly především obory technického zaměření, v rámci studia fakulty filozofické či jiné umělecké, byly povolení přiděleny pouze v malém měřítku. Na kolejích, které měly k dispozici, docházelo k velice přísným pravidlům, které v případě porušení znamenaly okamžitý návrat zpět do vlasti. V případě úspěšného absolvování studia, měli studenti možnost pobývat v České republice ještě 6 měsíců po jejich promoci, v každém případě pobyt, který zde měli byl omezený pouze po dobu jejich studia.

Další skupinou, kterou je nutno se zabývat byli učni a další pracovníci či praktikanti stěhující se do České republiky. I zde se jednalo o pobyt časově vyměřený. Učňovský pobyt byl vyměřen na období 7 let, kdy měli získávat potřebnou kvalifikaci k zlepšení svých schopností a následnému zhodnocení zpět ve své zemi. Další pracovníci, do kterých můžeme i zahrnout praktikanty či stážisty, měli povolení na dobu 3 až 4 let s možností prolongace, ale pouze v případě souhlasu všech zúčastněných stran.

Další skupinou zde byli dělníci, pro které bylo primární zhostit se pracovních činností na trhu práce, v rámci začlenění se jim dostalo 3měsíčního kurzu českého jazyka. Všechny skupiny, o kterých tu byla řeč, vstupovaly do České republiky bez přítomnosti své další rodiny, jednalo se především o muže a následně ženy, ať již se závazky ve Vietnamu či ne. Co se týče žen, jednalo se většinou o ženy vdané, které dostali přístup až po zkušenošební lhůtě svého manžela. Důležité zde bylo morální hledisko, tudíž ve veškerých případech studentů i učňů byl nutný zákaz styku s druhým pohlavím, a to až do roku 1982,

kdy byl povolen vztah mezi osobami stejného etnika, ale pouze v případě, že nedošlo k otěhotnění partnerky. Koncem 80. let vznikl i velký počet jiných partnerských vztahů, než pouze mezi osobami stejné národnosti. I přes pobyt mimo Vietnam, jsou zde ustálené pevné rodinné vazby a neustálý kontakt, především v korespondenční formě, s rodinou ve Vietnamu, což následně vedlo i k následné migrační vlně dalších rodinných příslušníků na území České republiky a tvorbě izolované skupiny obyvatel především rodinného charakteru a následné podpory ortodoxních vazeb, které vedly k podpoře folklóru v České republice. Tato taktika je ale dominantou spíše po roce 1989.

V rámci migrací docházelo i k převážení nedostatkového zboží z Vietnamu do České republiky, což vítala především česká komunita, která si velice rychle zvykla na dostatek zboží z východu. Majoritní skupina si postupem času, a to především v 80 letech, zvykla využívat vietnamské etnikum jako levnou pracovní sílu na neatraktivních pracovních pozicích. Samozřejmě to nebyla pouze otázka vietnamského etnika, ale i dalších. Dochází ke snahám asimilace a adaptace tohoto etnika do českých kulturních poměrů, hlavní bariérou je ale především jazyková bariéra, dále pak délka povolení pobytu a zároveň nastolené podmínky, které jsou potvrzeny mezinárodními smlouvami.

Postupem času díky různým informacím, které kumulovaly nejen při přípravě na pobyt v České republice, ale především verbální reprodukcí mezi osobami, které již Českou republiku navštívili, a tím dochází k dostatečnému přenosu informací o pracovních předpisech a kulturním životě české společnosti, zároveň vše podpořil systém slangových „českých“ výrazů, vytvořených vietnamským etnikem, které vznikly díky špatné výslovnosti různých českých označení, ze kterých vznikl řetězec slov, kterými si nahrazovaly právě již zmíněná slova a následná komunikaci mezi nimi si zjednodušovali.

Po roce 1989 se stala Česká republika jednou z nejčastějších migračních zón ve střední Evropě. Vietnamská komunita se nejvíce vyskytuje v okolí velkých měst, tímto je myšlena především Praha, Brno, Ostrava, Cheb apod., další místa se nacházejí v přilehlých oblastech měst a vesnic, což se vymyká myšlence, že se jedná o tzv. Městskou komunitu. Zároveň je vyšší kumulace obyvatel tohoto etnika v hraničních oblastech České republiky, což je především vlivem možností exportu do zahraničí a využívání této oblasti k rozvoji obchodu, kterému se věnují. V případě osob, které nevlastní vlastní podnik, nabízí možnosti využít nejen tuzemských nabídek na trhu práce, ale zároveň i v zahraničí.

Došlo zde ale i k jiným zásadním událostem po roce 1989. Docházelo k veřejným

útokům na nejrozličnější minority po celé České republice, což zapříčinilo ochladnutí vztahů a k větší uzavřenosti komunit, které se rozvíjely v různých čtvrtích větších měst. Docházelo k porušování mezinárodních smluv s Vietnamem a na delší dobu se ochladili mezinárodní vztahy mezi těmito státy. Mnoho osob emigrovalo zpět do své vlasti či na západ.

3.2 DNEŠNÍ SITUACE VIETNAMSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

Díky jejich dobré orientaci na trhu práce a exportu a především importu nejrozličnějšího zboží se naskytly příznivé podmínky pro ty, co zůstali a čekali na dobrou chvíli pro soukromé podnikání a obchod.

Mezi léty 1990-92 se politika ustálila a došlo k mnoha reformám, které připravili prostor pro soukromé podnikání, vše bylo spojeno s možností získání českého občanství, následné získání dlouhodobého pobytu a živnostenského oprávnění, čehož tato skupina využila, jelikož přípravy v orientaci a distribuci nejrozličnějšího sortimentu provozovali již v 80. letech, docházelo k postupnému pokračování jejich práce.

Jak jsem se již výše zmínila, v 90. letech dochází k přisunu rodinných příslušníků z důvodu lepší životní situace a sociálního standartu. Postupem času se zvětšují komunity, a to nejen v městech, ale zároveň i v pohraničních oblastech, kde se usazují a tvoří podstatnou část populace. Prvotní forma prodeje byla provozována, jak již mnozí známe, tvorbou rozsáhlých tržnic. Nebylo to ale pouze z důvodu nejnižších investic na provoz, ale zároveň kulturních zvyklostí, který si přivezli ze své rodné země, kde přímý prodej na ulicích či tržnicích je běžnou součástí života ve Vietnamu.

Později si pronajímají nevyužité prostory továren, vojenských prostor, do kterých soustředili svoje působení pracovní činnosti. Zde vzniká první vytváření větších a nejen rodinných komunit, kde tržnice nejen tvoří jejich domov, ale zároveň je zde možno udržení tradic a zvyklostí. Vzniká zde jistá hierarchie, která již byla mnohými autory zkoumána. Dochází zde i k tvorbě sociálních statutů a rolí v jejich inter-sociálních vztazích, vznik specifických rolí, jako jsou např. tlumočníci, kteří řeší veškeré náležitosti s úřady v Čechách, čímž získávají vyšší sociální postavení. Základní prioritou pro tuto skupinu obyvatel je získat finanční jistotu a mnozí z nich nevnímají Českou republiku jako finální stanici, ale pouze jako prostředek k získání svých cílů a následný návrat do Vietnamu. Nejvyšší koncentrace je zde osob ve věkovém rozmezí mezi 30-45 lety, ale zároveň

dochází k nárůstu dětské a mladistvé populace, která se narodila anebo již od útlého věku v České republice žijí.

Dětská populace se příznivě adaptuje do českého prostředí, chodí do českých vzdělávacích ústavů a zároveň se učí kultuře jejich vlastní. Jedním z názvů, kterými jsou děti dnešních vietnamských rodin nazýváni, jsou tzv. „banánové děti.“ U velké části zde dochází k problémům s jejich identitou a zařazení do společnosti.

Jak je již patrné, asimilace dětské populace do českého prostředí není díky vzdělávání sebemenším problémem a kontakt, který vzniká mezi nimi, posunuje vietnamské děti na pomezí obou kultur. Oproti nim ale jejich rodiče, z určité části díky práci, nesdílejí kontakt s další skupinou a z těchto důvodů dochází k vytváření samostatně nezávislých uskupení. V jejich komunitách se rozvíjí zájem o distribuci vietnamských novin v rámci jejich etnika a komunit, kdy jsou tisknuty noviny nejen pro dospělé, ale zároveň cílené na mládež. Noviny jako jsou např. „The Gioi Tre“ (Svět mladých), „Tuan Tin Moi“ (Noviny týdne) či „An Ninh The Gioi“ (Světová bezpečnost) seznamuje mladou i starší generaci s novinkami, které se dějí nejen ve Vietnamu, i když se jedná o podstatnou složku tisku, ale zároveň i o aktuální dění v České republice týkající se především jejich samých a dále mají tyto noviny informující charakter v rámci nových možností žití v České republice.

3.3 SPOLKY A AKTIVITY VIETNAMSKÉ KOMUNITY

Neméně důležitý život je v každé společnosti život zájmový. U této skupiny obyvatel není tato situace ale natolik markantní. Je to dáno vlivem a postavením vietnamského obyvatelstva na území České republiky. Jejich pracovní nasazení nedovoluje příliš užívání volnočasových aktivit a práce je pro ně hlavní doménou dne. Je ale pravdou, že i toto etnikum má v České republice několik volnočasových svazů jako je např. Svaz Vietnamců v ČR, Svaz vietnamských podnikatelů a v neposlední řadě musíme zmínit Svaz vietnamských studentů a mládeže, kterým bych se ráda v této práci věnovala. Je zde pak mnoho menších klubů, které okolo sebe soustřeďují kulturní, sportovní či poradenské aktivity, kterým bych se ráda věnovala pouze okrajově.

3.3.1 SVAZ VIETNAMSKÝCH STUDENTŮ

V první řadě bych se tedy ráda zabírala právě touto institucí, jelikož druhotné téma

mé bakalářské práce je vzdělávání malých etnik.²⁰ Funkčnost tohoto svazu je hodnocena již před rokem 1989. Dříve se ale nejednalo jen dobrovolnou činnost, jelikož každý student, který pobýval na území Československé republiky, musel být povinně zapsán na v tomto klubu. Dnes je již situace jiná, zakládá se na principu dobrovolnosti shromažďování právě mladých osob. Tento svaz ale ze strany mládeže není tolik reprezentován a dnes se již jedná spíše o formálně vedenou organizaci, která se přes rok nevěnuje bližším aktivitám pro děti a mládež.

3.3.2 SVAZ VIETNAMSKÝCH PODNIKATELŮ

Tato organizace, jak z historického kontextu vyplývá, byla založena roku 1992.²¹ Cílem tohoto svazu je především ekonomická podpora vietnamských obchodních aktivit na našem území. Plní i funkci poradenskou a v případě konfrontace s českými úřady, nabízí možnosti v pomoci jednotlivým členům, a to především v překonávání jazykové bariéry, tudíž zajištění tlumočnicka a poradce. Další podskupinou jejich společného cíle je v případě přebytku či sehnání finanční hotovosti charitativní podpora politické či ekonomické situaci ve Vietnamu.

3.3.3 SVAZ VIETNAMCŮ V ČESKÉ REPUBLICE

Tento svaz je brán za nejvýznamnější sdružení v České republice.²² Založen je sice nejpozději, a to až roku 1999, statutárně sídlí tato organizace v Praze, ale zároveň byly vytvořeny i pobočky, které se nachází ve větších městech poblíž jejich komunit jako je např. Cheb, Ostrava, Brno, Teplice, Hradec Králové apod. Toto sdružení nepodporuje pouze poradenskou činnost, ale zároveň podporuje kulturní zvyklosti této společnosti. Během celého roku připravuje nesčetné množství nejrůznějších aktivit pro dospělé, ale i pro mládež. Probíhají zde oslavy, které se vztahují k tradicím ve Vietnamu. Pokud se Svaz vietnamských podnikatelů zabývá ekonomickou charitou, podporující malé nebo podniky, rozvoj průmyslu a mnohem více, zabývá se tento svaz sice též humanitární pomocí, ale spočívající v podpoře zdravotnictví, školství apod. V neposlední řadě, i když je to sice otázkou posledních let, se někteří jedinci snaží o ukázkou jejich národních tradic majoritní populaci.

²⁰ Sídlo této společnosti nalezneme: Libušská 319, 142 00 Praha 4 (na webových stránkách poslední informace k roku 2009)

²¹ Sídlo této organizace nalezneme: Dolomitová 16, 150 00 Praha-Velká Chuchle

²² <http://www.hnvn.cz/> , www.klubhanoi.cz

3.3.4 ČESKO-VIETNAMSKÁ SPOLEČNOST

Další menší organizace, které vznikají především za podpory vietnamského zastupitelství v Praze, je Česko-vietnamská společnost, která zajišťuje pojištění v rámci projektu: „Pomoc přátelům,“ u všeobecné pojišťovny - VZP. Právě s touto organizací vzniká kooperace se Svazem Vietnamců v České republice. V rámci jejich projektů vznikají během roku nejrůznější kulturní, ale i sportovní aktivity. Co se týče sportu, tak nejznámějšími sportovními aktivitami jsou turnaje ve fotbale, a zároveň soutěž *Zlatá raketa – Praha Open* v tenise. Jedná se ale pouze zápasy v rámci vietnamské komunity.

Je zde i početné zastoupení menších organizací, které mají pouze určitý charakter jako je např.: Spolek piva, klub Bambus, Hong Khi Dao, Phu Nu a nebo Vietflirt, které bych blíže nespecifikovala.

4 UKRAJINCI

V této kapitole bych se ráda věnovala několika aspektům. Především toto bude zaměřeno na migrace zakarpatské Ukrajiny do České republiky se zohledněním historického konceptu tehdejší společnosti. Dále se budu věnovat Ukrajincům v dnešní společnosti a nakonec bych se ráda vyjádřila jak již je vidět výše zájmovým aktivitám ukrajinského obyvatelstva na území České republiky. V rámci heuristiky jsem si jako stěžejní literaturu vybrala knihu: BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v kulturním kontextu*, Praha, 2008, ostatní údaje jsem obohatila z podkladů Českého statistického úřadu a následně z webových stránek jako jsou <http://www.mfa.gov.ua>, www.ukrajinci.cz, www.ukrajinite.cz a www.dzerele.cz.

4.1 HISTORIE UKRAJINSKÉHO OBYVATELSTVA V ČESKÉ REPUBLICE

Migrační vlny probíhaly dlouhodobě již v období před první světovou válkou, především se jednalo o cestování za zvýšením životních příjmů či zvýšení odborné kvalifikace pro daný obor. Osobně se ale budu zabírat především obdobím po druhé světové válce, kdy můžeme od konce 50.let 20.století přičíst ukrajinské komunitě tři vlny početně silné emigrace do Čech. Důvody, které vedli k migraci, se ve většině případech nezměnily. Získání lepšího vzdělání, a tím vyšších zisků, či lepší pracovní zkušeností jsou dodnes hlavními pilíři migrací. Samozřejmě nesmíme opomenout migrační vlnu, která nastala na začátku 20. století vlivem politické situace na Ukrajině, kdy docházelo k

nejrůznějšími bojům o samostatný stát, čímž docházelo k migracím nejen ukrajinské inteligence, ale zároveň politických uprchlíků. Za dob 1. a 2. Republiky se stalo Československo centrem ukrajinské komunity pro celou Evropu. Sjížděli se zde a docházelo k tvorbě socio-kulturních skupin. Byla zde možnost se kulturně rozvíjet, jednalo se především o vydávání časopisů, novin, divadel, folklórních svazů a klubů. V období druhé světové války a následně po 2. světové válce dochází k velké migrační vlně, díky přístupu komunistické strany na poli politiky, čímž mnoho ukrajinské komunity, odchází dále do západní Evropy a dále např. do USA. Postupem času dochází k asimilaci ukrajinské komunity do české společnosti.

Při hodnocení situace si uvědomuji, že historický, kulturní a politický podtext ve většině případů východních států má podobný vzorec, který ovlivňuje migrační vlny na našem území. Každá etnická skupina, která se zde seskupuje ve větším množství, klade důraz na rozvoj svých kulturních zvyklostí, a to přímo na území České republiky, ale i mimo ni, a to v historickém měřítku. Proto jsem dospěla k závěru, že bude nejvhodnější zaměřit se na koncepci této skupiny v dnešním měřítku a klást větší důraz na její iniciativu v dnešní době.

4.2 HISTORIE UKRAJINSKÉHO OBYVATELSTVA MIGRUJÍCÍHO Z PODKAPATSKÉ RUSI

Dříve než-li začnu psát text k tomuto odstavci, chtěla bych podotknout, že tato kapitola neodmyslitelně patří k ukrajinské diaspoře, jelikož na tomto území došlo ke střetu několika kultur, které společně tvoří jinou skupinu především rusínských, ukrajinských, ruských, slovenských a maďarských komunit, které v určitém období žili na území Podkarpatské rusi. Literatura, kterou bych zde chtěla použít k pojednání o této etnické skupině zpracovává koncept pracovní migrace ze Zakarpatské Ukrajiny, tudíž se domnívám, že je nutné lépe přiblížit právě tuto problematiku do celistvého obrazu jedné z hlavních etnických skupin, kterou jsem si vybrala ke zpracování.²³ Jak již výše uvádím, provedu pouze lehkou deskripci i této skupiny a následně se budu pouze zabývat ukrajinskou komunitou v dnešním konceptu.

²³UHEREK Z., POJAROVA T., KORECKÁ Z. a kol., *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*, Praha, 2008

Jako již dříve se musíme při zkoumání této komunity zaměřit i na kulturní kontext, který se vztahuje k dané době, kdy dochází k migračním vlnám, které vedou přes české území. Při zaměření se soustředíme na období kolem roku 1877, kdy proběhla první migrační vlna v masivnějším měřítku směřovaná do USA. Cílem této cesty byla převážně práce v dolech v Pensylvánii, jako ale při každé migrační vlně, zůstávají rodiny po celé západní Evropě, a tím i na našem území. Je pravdou, že většině případů se jednalo pouze o částečné usazování a následné pokračování na západ. Tento proces probíhá plynule až do období 1. světové války. Kdy dochází k novému uspořádání států a následném přerozdělení hranic a v tuto dobu i klíčová situace pro tehdejší Československou republiku, tvořenou z Čech, Moravy, Slovenska a Podkarpatské rusi. Právě tato oblast se pro mé účely stává klíčovou. V podstatě „násilnou“²⁴ formou dochází k přiřazení obyvatel jiných kulturních zvyklostí, a to ve velkém měřítku k našemu území. Mnoho z nich hovoří buď ukrajinsky nebo maďarsky, což zapříčiňuje vlnu nevole a rozbrojů v těchto oblastech. Zde můžeme použít termín nucené migrace, lépe řečeno nuceného připojení, který užíváme v souvislostech s Ruským etnikem, kdy dochází k přesunům přes státní hranice v rámci celých rodin. Celý tento proces byl ukončen 10.9.1919, kdy se uklidnila situace příslibem autonomie v rámci Podkarpatské rusi. Jak již z předchozího textu vyplývá, největší příval ukrajinského etnika byl do Podkarpatské rusi, v této době se ale jednalo zároveň i o etnikum Ruské či Rusínské. Jednalo se o velice problémovou oblast s nízkou gramotností, s malým množstvím výskytu průmyslu a hlavním druhem obživy v této oblasti bývalo zemědělství. Z tohoto můžeme usoudit, že se jednalo o velice chudou oblast, o kterou se ale zajímali mnozí kvůli snaze zvýšit ekonomické možnosti využití právě tohoto místa. Zájem o toto místo ale nebyl pouze v ekonomickém záměru, začalo se více zajímat o ukrajinský folklór, který se brzy začal vyskytovat v učebnicích pro děti, dále o dalších možnostech vzdělávání. V této době tedy je Podkarpatská rus velice ožahavým tématem a i přes jistou autonomii tohoto území, jak jsem uvedla výše, zasahování Čech bylo značné.

V okamžiku kdy se zaměříme na tzv. Meziválečnou migraci, hodnotíme především celkový úbytek obyvatelstva, který se snaží migrovat především na území severní Ameriky. V tomto období opustilo Československo na tzv.vystěhovalecký pas (*dnes jako cestovní pas*) 39 429 osob. V této době se stěhuje nejen na západ, ale i v rámci tuzemské migrace dochází k posunům především pracovních sil v oblastech v zemědělství, lesním hospodářství apod. Další podstatnou částí této komunity je migrace za vzděláním,

---

²⁴ Význam tohoto slova chápeme pouze jako určenou oblast bez nároku na změnu.

především vysokých škol. Dochází zde k tzv. Oboustranné migraci,“ kdy skupiny, které migrovali v období předválečném, se navrací do Podkarpatské rusi, zkupují za výdělek půdu a usazují se zpět na tomto území. Jak je zřejmé podstatnou částí migrací bylo umocněno stěhováním mladých studentů především do Čech z důvodu toho, že v této oblasti nebylo vybudováno žádné vysokoškolské zařízení, které by podporovalo vyšší vzdělanost v tomto rezortu. Díky situace, která vznikla v roce 1938 a odtržení Podkarpatské rusi od Československa a následné připojení k Maďarsku, dochází k nucené migraci na území Československa. Tímto se kapitola Podkarpatské rusi pro Československou republiku uzavřela, jelikož po ukončení 2.světové války byla přisouzena Sovětskému svazu.

4.3 DNEŠNÍ SITUACE UKRAJINSKÉ NÁRODNOSTI V ČESKÉ REPUBLICE

V dnešní době můžeme ukrajinské etnikum uznávat jako největší minoritní skupinu nacházejících se na území České republiky. Když se zaměříme na údaje, které po posledním sčítáním lidu nabízí Český statistický úřad, bude nástin jejich působení v České republice zjevný. V celkovém měřítku se na území České republiky k poslednímu sčítání vyskytuje 124 339 osob. Z tohoto celkového počtu zhodnotíme dva ukazatele, a to na osoby, které vlastní trvalý pobyt, v tomto případě se jedná o 46 840 osob z toho 23 414 mužů a 23 426 žen, při hodnocení druhého ukazatele, který nám značí ostatní druhy pobytu, jedná se o počet 77 499 osob a při hodnocení genderu se jedná o počet 47 518 mužů a 29 981 žen.

Z důvodu dlouhého působení této skupiny s rostoucí tendencí, docházelo již v dřívějších dobách k tvorbě kulturních základen, kdy vznikalo velké množství sdružení, svazů, odborů a dalších organizací, které buď pomáhaly usnadňovat životní situaci Ukrajinců na území České republiky nebo podporovaly kulturní identitu mimo jejich vlast.

4.4 SPOLKY A AKTIVITY UKRAJINSKÉ KOMUNITY

Fungování ukrajinských spolků a dalších aktivit můžeme datovat od období konce 19. století až do dnešních dob. V první řadě bych zmínila organizace, které prováděly svoji činnost do roku 1989 a následně zmínila organizace, vznikající od tohoto data dodnes. Celou tuto kapitolu jsem čerpala z BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v kulturním kontextu*, Praha, 2006, a dále pak z webových odkazů www.mfa.gov.ua, www.ukrajinci.cz, www.ukrajinite.cz, www.ukraine.cz.

4.5 SPOLKY DO ROKU 1989

Rok 1989 je jasným mezníkem pro Českou republiku a to nejen v kulturně tradičním životě Ukrajinců na území České republiky, tudíž se domnívám, že rozdělení tohoto rázu je naprosto opodstatněné. Jelikož i výrazná změna politických režimů má vliv i na funčnost a následný rozvoj po roce 1989.

4.5.1 VATRA

Organizace „Vatra“ je brána jako první, která vznikla pod pohnůtkou ukrajinské iniciativy.²⁵ Vznik této organizace proběhl v roce 1897. Jednalo se o studenty, studující na akademii v Příbrami.

4.5.2 RUSÍNSKO-UKRAJINSKÁ HROMADA

Tato organizace vznikla mezi léty 1901-1902, jednalo se též o skupinu studentů, kteří tuto organizace zřídily.²⁶ Jednalo se o studenty tehdy navštěvující univerzitu v Polském Lvově a díky nesrovnalostem se přesunuly do Prahy, Vídně a Krakova. Tato organizace měla především kulturní charakter.

4.5.3 PROSVITA

Spolek založený roku 1912 v Ostravě byl 3. organizací, která vznikla právě v tomto období.²⁷ Funkčnost této organizace je odhadována do období protektorátu, kdy byl tento spolek zrušen. Cíle byly pomoci v řešení konfliktů mezi Ukrajinci a dalšími minoritami. Jedna z poboček tohoto klubu se nacházela i v Praze.

4.5.4 MUZEUM OSVOBOZONECKÉHO BOJE UKRAJINY

Toto muzeum vzniklo roku 1925, a to činností profesorů osvobozené univerzity.²⁸ V čele tohoto muzea byl profesor dějin umění Dmytrij Antonovyč. Mohly jsme ho nalézt v Praze v Nuslích. Podpora zde nebyla z dotací státu, ale v rámci kooperace jednotlivých Ukrajinců pobývajících i v jiných státech jako je např. USA, Kanada či Velká Británie. Období fungování ale bohužel můžeme určit pouze do roku 1948, kdy zaniklo.

V tomto období vznikalo ještě určité množství organizací, které se specializovali

²⁵ Zánik v roce 1902 vlivem přesunu studentů do Prahy.

²⁶ Datum zániku neposkytnuto, ale informace o funčnosti této organizace též nejsou k dispozici. Domnívám se, ale vzhledem ke stáří této organizace, že neexistuje.

²⁷ Zánik v období Protektorátu Čech a Morava.

²⁸ Zánik v roce 1948. (původní sídlo: Štětкова ulice, Praha 4, 140 00)

např. Na pomoc studentům, kteří přicházejí z Podkarpatské Rusi. Jedná se především o „Svaz sociální pomoci rusínských studentů, který se nacházel v Praze, a dále spolek Zakarpaťa, který měl sídlo v Brně. Jednalo se ale o ryze meziválečné období, kdy byla realizace těchto spolků žádoucí. Snaha utvořit nový svaz sice ze strany ukrajinského obyvatelstva byla značná i po 2. světové válce, ale díky okolnostem až do 80. let 20. století nebyla ze strany SSSR žádoucí.

4.6 SPOLKY OD ROKU 1989

Aktivita Ukrajinců má mnoho znaků, snaží se o velkolepé odhalení v rámci české společnosti, většinou se jedná o širší vymezení pro jejich působnost, prolínající se zde vlny kulturně tradičních snah podpořit folklórní hodnoty daného etnika s politickými a sociálními důvody podpory občanů Ukrajiny, kteří se nacházejí na území České republiky. Většina spolků je situována v Praze, ale v některých případech jsou různé pobočky pražských základen i v dalších městech.

4.6.1 SDRUŽENÍ UKRAJINCŮ ČESKÉ REPUBLIKY

Vytvořeno bylo v roce 1989 snahou bylo navázat na sdružení vznikající v období Československa a vytvořit ukotvení pro ukrajinskou diasporu.²⁹ Do čela této skupiny byl postaven Milan Regula. V této době mělo sdružení přihlášených 82 osob. Následné pobočky vznikly ve velkých městech jako je Brno, Ostrava, Plzeň nebo Ústí nad Labem. Cíleně vzniká jako sdružení pro osoby, které se chtějí podílet aktivně na politice v Ukrajině a následně veřejného života v České republice. Organizace dále spolupracovala i se skupinami v zahraničí. Dalšími cíli bylo i podpořit kulturní život Ukrajinců v Praze a blízkém okolí. Při dění v této organizaci byl vytvořen ukrajinský sbor, dnes známý jako Sbor sv. Vladimíra, který dirigoval S.Šutek a následně bylo vytvářeno mnoho hudebních či dramatických skupin, ve spolupráci nejen s Českou republikou, ale následně i se Slovenskem a Ukrajinou. Podíleli se i na tvorbě literární, a proto roku 1992 vydávají první „Ukrajinský informační bulletin,“ který byl sice vydán pouze jednou, ale následně o rok později již bylo vytvořeno periodikum, vycházející jednou za čtvrt roku s názvem „Porohy.“ Spektrum zájmu a dění v tomto sdružení bylo veliké, což se také stalo kamenem úrazu a následným rozdělením do více organizací.

²⁹ Dnes toto sdružení již neexistuje, jelikož bylo rozděleno do více organizací, tudíž uvedu kontakt pouze na již fungující organizace.

4.6.2 SUPU – SDRUŽENÍ UKRAJINCŮ A PŘÍZNIVCŮ UKRAJINY

Nejblíže k výše uvedené organizaci vznikla právě organizace „SUPU“, která se vznikla odštěpením od „Sdružení Ukrajinců v České republice.“³⁰ Dalšími blíže popsánymi organizacemi, které následně vznikly, jsou „Ukrajinská iniciativa“ a „Sdružení Ukrajinek v ČR“. Neznamena to ale, že dané objekty spolu nespolupracují, pouze se upravily cíle dané skupiny a následné užší zaměření podpořilo aktivity vytvářené ukrajinskou diasporou.

Od roku 2007 pod záštitou O. Mandové funguje organizace, a to především na podporu ukrajinské identity v českém prostředí. Je zde snaha i pro širokou veřejnost především majoritní společnost, seznámit je se zvyklostmi a tradičním folklórem. Pod záštitou této organizace je nadále provozován Sbor sv. Vladimíra, kdy stěžení náplní jsou ukrajinské písně, jedná se především o ukrajinské a rusínské lidové písně. Spolupráce tohoto sboru je ve velkém měřítku i s církví, kdy má možnosti vystupovat při náboženských obřadech a bohoslužbách. Dále se zabývá cílenou archivací analů a memoárů a dalších vzpomínkových dokumentací a předmětů po celé České republice, které se jakýmkoli způsobem váží k Ukrajině.

4.6.3 STUDENTSKÁ UKRAJINSKOVĚDNÍ SPOLEČNOST

Tuto organizaci založili roku 1990 studenti Filozofické fakulty Univerzity Karlovi, kteří chtěli podpořit informovanost českých studentů o kultuře tohoto národa.³¹ Bližší informace k této organizaci jsem bohužel nenalezla.

4.6.4 UIČR – UKRAJINSKÁ INICIATIVA

Vznik této organizace můžeme zařadit do roku 1994.³² V dnešní době je to nejlépe aktualizovaná a funkční organizace vztahující se k této kultuře. Jedná se o organizaci neziskovou, která se snaží o rozvoj kulturně tradičních možností ukrajinského společenství v České republice a následné spolupráci s dalšími spolky po celé Evropě. Pod záštitou této organizace vychází časopis, již výše zmíněný, „Porohy.“ Kontaktní osobou je Viktor Rajčinec, který se podílí na realizaci nejrůznějších akcí v rámci této organizace. Nejedná se zde ale pouze o rozvoj tradic a národní identity, zároveň je zde kladen důraz na pomoc tohoto etnika v nouzi, zároveň v problémech s českou birokracií a následně i s problematikou jazykové bariéry, která je zde v rámci nových přistěhovalců značná. Další

³⁰ www.ukrajinci.cz

³¹ Zánik organizace v roce 1994

³² Informace o současném dění viz. www.ukrajinci.cz, Dům národních menšin- Vocelova 3, Praha 2-120 00

rozvoj je v oblastech vědy, politiky apod. Jednou z jejich činností je i sbírková činnost, která směřuje především k shromažďování předmětů a pozůstalostí, které byly dříve vystavovány v Muzeu osvobozenického boje Ukrajiny. Podílejí se ale i na tvorbě volnočasových aktivit pro děti a mládež jako je např. Dětský sbor „Barvinok.“ Další možnosti tentokrát v hudební produkci je hudební skupina „Ignis.“ Další pobočky této organizace můžeme nalézt v Chomutově, Teplicích a Klatovy-Plzeň (pro Západní Čechy).

4.6.5 RUTA

Tato organizace je brána jako odnož Ukrajinské iniciativy, která byla založena roku 2004, a to Lenkou Knapovou. ³³Tato organizace byla založena za účelem spolupráce v evropském měřítku. Další centra této organizace naleznete ve Varšavě či v Prešově. Pod záštitou této organizace je vydáván časopis „Ukrajinský žurnál.“ Snaží se o podporu hledání pracovních míst na českém trhu práce pro ukrajinskou komunitu.

4.6.6 SDRUŽENÍ UKRAJINEK V ČR

V dnešní době naleznem v čele této organizace Mariu Propjuk. Je zde jasné propojení s „Ukrajinskou iniciativou.“ ³⁴Snaha o založení již od roku 1993 jako ženské sdružení pod organizací „Sdružení Ukrajinců v ČR,“ poté ale založeno samostatně roku 1999. Stěžejní záležitostí je publikační činnost. Oficiálně uváděno 70 členů, ale reálně se angažujících je pouhých 7 žen, a to vysokého důchodového věku. Snaží se udržovat tenkou linii mezi svazy žen ukrajinské národnosti v mezinárodním měřítku. Nevlastní žádnou statutární budovu a v případě vytváření kulturních akcí spolupracuje, jak již sem uvedla s „Ukrajinskou iniciativou“, kdy využívá i jejich vlastněné prostory k realizaci jejich cílů.

4.6.7 FÓRUM UKRAJINCŮ

Jedná se o jedno z nemladších sdružení. ³⁵ Formováno bylo ukrajinskými studenty. Je zde patrná snaha o rekonstrukci na politické scéně na Ukrajině a bližší kontakt s tamějším děním. Od tohoto cílu ale bylo postupem času opuštěno a v dnešní době se zaměřuje na sportovní a dramatickou činnost. V okamžiku překomponování předchozích cílů se začínají více zapojovat do umělecké činnosti, a to především kooperace s galerií „Zuzuk.“

³³ Pouze okrajové informace na www.mfa.gov.ua

³⁴ Okrajové informace můžeme nalézt na www.mfa.gov.ua či na www.ukrajinci.cz.

³⁵ Bližší infomaci o dění v této organizaci na www.ukraine.cz

4.6.8 RODYNA

Organizace vzniklá za účelem zřízení pěveckého sboru „Rodyna,“ roku 2004.³⁶ Účelem tohoto sboru byl zpěv chrámových písní při motlodbách. Roku 2006 rozštěpení do dvou souborů. „Pěvecký soubor Rodyna“ a „Divadelní soubor Rodyna.“

„Pěvecký sbor Rodyna“- nejedná se ale pouze o hudební produkci, ale zároveň o propojení náboženské víry a chórového zpěvu. „Divadelní soubor Rodyna,“ vzniklý roku 2006, se zaměřuje na divadelní a hudební produkci.

4.6.9 DŽERELO

Sdružení založeno roku 2004 jako kulturně-osvětové centrum.³⁷ Předávání tradičních vzorců mladším generacím. Hlavní náplní jsou tradiční tance. Dalšími aspekty je zpěv a divadlo. Taneční soubor se za zabývá tanci jak tradičními, klasickými i moderními tanci. Soubor je určený primárně pro děti a mládež a zároveň je zde i jedna skupina dospělých, kteří se též podílí na činnosti. Divadlo je ale především záležitostí dospělých, angažují se zde především rodiče dětí, kteří navštěvují taneční koučky. Pořádají nejruznější vystoupení, které probíhají především v období státních svátků. Existuje zde jistá provázanost všech sdružení a svazů, které spolupracují na realizaci jednotlivých kulturních akcí.

4.6.10 ČESKÁ ASOCIACE UKRAJINISTŮ

Tato organizace byla založena již v roce 1991.³⁸ Můžeme uvést, že se jedná o sdružení odborníků v oblasti literatury, jazykovědy, historiografie a tlumočnictví. Především se podílí na vzdělávací činnosti, která směřuje k osvětě o Ukrajině a její kultuře, především pro studenty vysokých škol formou besed, přednášek a diskusí.

4.6.11 UKRAJINSKÉ KOLEGIUM POD PATRONÁTEM ŘECKOKATOLICKÉ CÍRKVE

Začátek fungování této společnosti můžeme datovat od roku 2007, ale činnost probíhala již dříve. Pro své aktivity využívají Teologickou fakultu Univerzity Karlovi. Činnosti této organizace jsou především vzdělávací, kde zajišťují prezenční studium na základní a středoškolské úrovni.

³⁶ Nevlastní webové stránky, sídlo jsem nenalezla, zmínka pouze na stránkách www.ukrajinci.cz

³⁷ Informace o aktivitách tohoto sdružení na www.dzerelo.cz

³⁸ Informace o aktivitách tohoto sdružení na www.ukrajinite.cz, www.usvs.ff.cuni.cz/cau.php

TEORETICKÁ ČÁST II.

1 STATISTICKÉ ZHODNOCENÍ MOŽNOSTÍ CIZINCŮ STUDOVAT V ČR

Celá tato kapitola bude zpracovávána z publikací Cizinec a vzdělávání v České republice a dalších informací, které mi byly poskytnuty Českým statistickým úřadem.

Cizinci mají v České republice v oblasti základního, středního, vyššího odborného a vysokoškolského vzdělávání stejná práva a povinnosti jako občané České republiky (pokud není zákonem stanoveno jinak). Cizincům náleží právo na vzdělání podle Listiny základních práv a svobod. K předškolnímu, základnímu uměleckému a jazykovému vzdělávání mají za stejných podmínek jako občané České republiky a států Evropské unie přístup osoby, pokud mají na území České republiky právo k pobytu na dobu delší než 90 dnů, případně pokud jsou osobami oprávněnými pobývat na území České republiky za účelem výzkumu, pokud jsou azylanty, osobami požívajícími doplňkové ochrany, žadateli o udělení mezinárodní ochrany nebo osobami požívajícími dočasné ochrany.

K právním předpisům Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (MŠMT ČR), jimiž se řídí vzdělávání cizinců, patří:

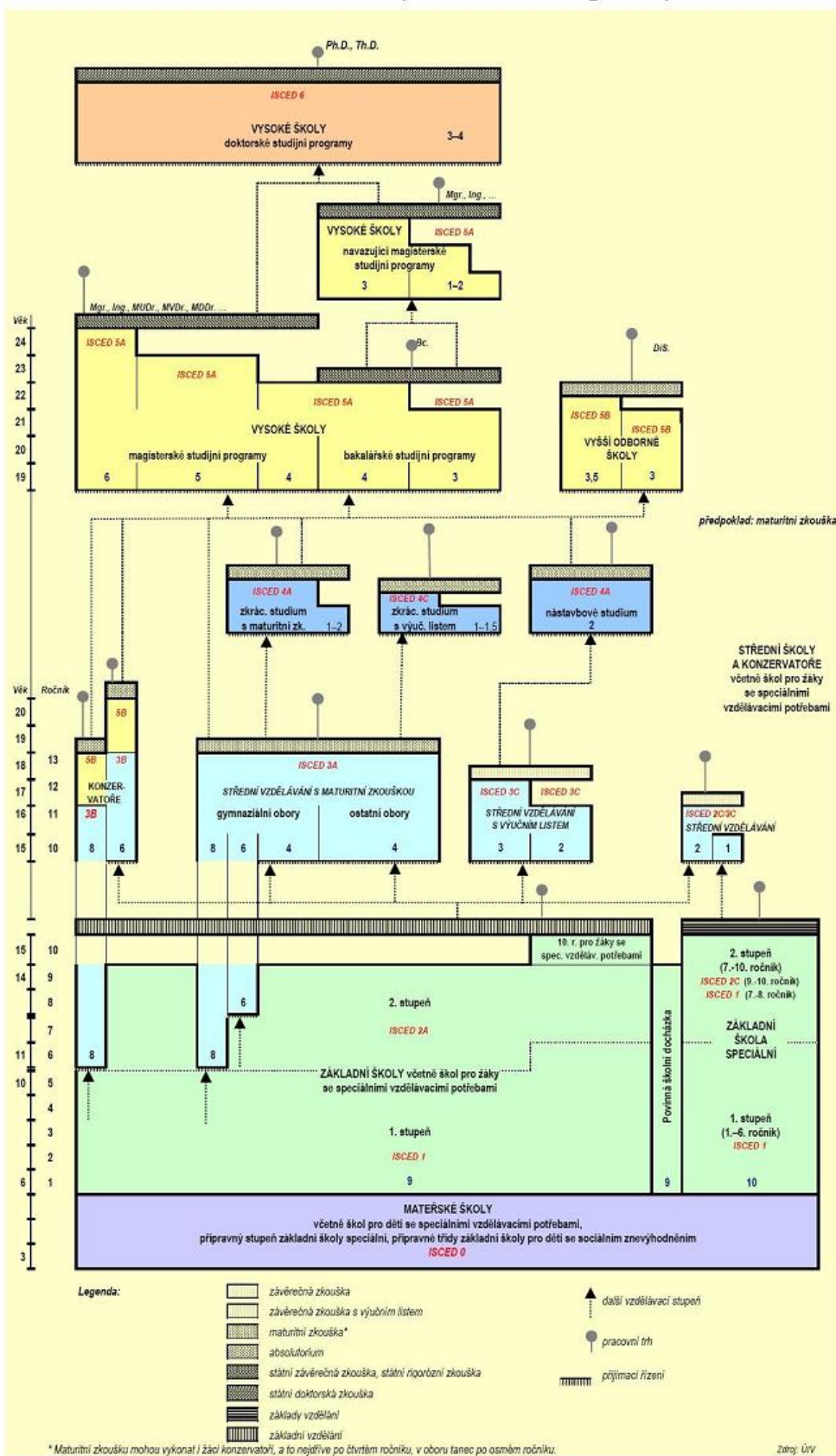
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, § 20 Vzdělávání cizinců;*
- Pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy k zajištění kursů českého jazyka pro azylanty čj. 21 153/2000-35 (vydáno 4. 6. 2000, účinnost od 1. 7. 2000, uveřejněno ve Věstníku MŠMT ČR č. 7/2000;*
- zákon č. 111/1998 Sb., o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (vysokoškolský zákon), ve znění pozdějších předpisů.³⁹*

V celkovém měřítku můžeme zhodnotit studium v různých stupních vzdělávání u cizinců z globálního hlediska. Celé toto hodnocení bude prováděno v procentech pro přesnost a lepší představu o stavu. Vše bude jednoduše ilustrováno na základním vzdělávacím systému v České republice.

---

³⁹ ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD

2 VZDĚLÁVACÍ SYSTÉM ČESKÉ REPUBLIKY⁴⁰

2.1 MATEŘSKÉ ŠKOLY

Mateřskou školu si mohou cizinci vybrat, kteroukoli chtějí, je zde možnost, že v případě výběru mateřské školky ve větší vzdálenosti od jejich bydliště, bude z kapacitních důvodů jejich dítě odmítnuto.⁴¹ V dnešní době, to ale není výjimkou ani v rámci dětí českých, a to především z důvodu demografických. Jelikož díky slabším ročníkům v minulých letech bylo mnoho státních školek buď sloučeno, popř. Zrušeno, a tudíž v okamžiku, kdy se demografická vlna ročníků silnějších vrátila, tak musí rodiče v případě zvážení a vložení svého dítěte do mateřské školy, zvážit i stránku soukromého sektoru, jelikož ve školkách státních je přeplněno.

Přednostně jsou brány děti v posledním roce před zahájením školní docházky, pokud dítě, které je v tomto věku nemůže do mateřské školy nastoupit z kapacitních důvodů, bude mu zajištěno jiné místo obcí, ve které má cizinec nahlášený trvalý pobyt. Mateřské školy navštěvují děti od 2,5 -6 (7) let. V globálním měřítku je podíl cizinců v tomto druhu vzdělávacího zařízení 1,3 %. Při hodnocení z etnického pohledu navštěvuje celých 28,7% (z celého měřítku 1,3 % dětí navštěvujících mateřskou školu) vietnamského etnika, poté 22,9% dětí etnika ukrajinského, 16,1% slovenského a 7% etnika ruského. Od roků 2003 – 2004 bylo zhodnoceno, že celkový počet dětí jiného původu, než-li českého je zvýše o cených 22% a v roce 2009 – 2010 se jednalo o 3963 cizinců navštěvujících české mateřské školy.

2.2 ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Povinná školní docházka se vztahuje na státní občany České republiky, dále na občany jiného členského státu Evropské unie a jejich rodinné příslušníky, kteří na území České republiky pobývají na základě zvláštního pobytového povolení a dále na jiné cizince, kteří mají na území České republiky trvalý pobyt nebo přechodný pobyt na dlouhodobá víza, azylanty a účastníky řízení o udělení azylu.⁴²

Tato školní docházka je povinná nejen pro občany České republiky, ale i pro již výše zmíněné, tudíž je zde přihlašovací povinnost, a to zákonným zástupcem dítěte. Zanedbáním vzniklých povinností je zde hodnoceno jako přestupek a může být zákonný zástupce sankcionován pokutou. Zanedbání ve větším rozsahu může být bráno i jako trestný

⁴¹ BOBYSUDOVÁ, L., PIKALOVA HERNANDEZOVA, J., Cizinec a vzdělávání v České republice, Praha, 2005

⁴² BOBYSUDOVÁ, L., PIKALOVA HERNANDEZOVA, J., Cizinec a vzdělávání v České republice Praha, 2005, str.11

čin, jakožto ohrožování mravní výchovy dětí a mládeže, proto je přihlášení dítěte do vybrané základní školy klíčové. Cizinec si může zvolit, kterou základní školu bude jeho dítě navštěvovat. Možností ale je i obecní rozřídění do tzv. spádových oblastí základních škol, které může cizinci nabídnout oblast, která se nachází v oblasti jeho trvalého bydliště, dále je pak na cizinci, co mu přijde pro jeho dítě nejlepší.

Na základě pokynu MŠMT se na základních školách mohou vzdělávat následující kategorie cizinců:

- 1) cizinci, kterým bylo uděleno povolení k trvalému pobytu na území ČR*
- 2) cizinci, kteří na území ČR pobývají přechodně*
  - krátkodobá víza k pobytu do 90 dnů*
  - dlouhodobá víza k pobytu nad 90 dnů*
- 3) cizinci, kterým byl na území ČR udělen azyl*
- 4) cizinci s výzvem za účelem strpení pobytu*
- 5) cizinci s výzvem za účelem dočasné ochrany⁴³*

Všichni cizinci mají stejný přístup ke vzdělání základnímu, střednímu a vyššímu odbornému vzdělání za stejných podmínek jako občané České republiky. Pouze při hodnocení cizinců ve škole základní, a to z českého jazyka a literatury se přihlíží k dosažené znalostní úrovni v jazyce. V případě prvního ročníku základní školy, může být nedostatečná znalost českého jazyka, být vnímána jako objektivní příčinu pro jeho neklasifikaci.

Pro děti vzdělávající se v základních škol účastníků v řízení o udělení azylu, a to žijících v azylových domech a i pro ty, kteří žijí mimo tyto zařízení, jsou zabezpečeny i základní jazykové přípravy, jedná se o tzv. Vyrovnávací třídy, kde se učí jazyk český a poté jsou dle úrovně jeho znalosti zařazeni do příslušného ročníku.

Dle školské novely mají studenti, kteří jsou občani zemí Evropské unie, nárok na bezplatné přípravy k začlenění do základního vzdělávání výukou českého jazyka a dále mají i možnost využít výuku jejich mateřského jazyka a kultury jejich země. Celé plnění této problematiky zajišťuje krajský úřad v kooperaci s příslušným zřizovatelem školy.

V okamžiku potřeby vzdělávání dětí se speciálními vzdělávacími potřebami (např:

⁴³ BOBYSUDOVÁ, L.- PIKALOVÁ HERNANDEZOVA, J.Cizinec a vzdělávání v České republice, Praha, 2005, str.11

osoby se zdravotním postižením či zdravotním nebo sociálním znevýhodněním) může ředitel v příslušné škole se souhlasem krajského úřadu zřídit pro studenta základní školy funkci asistenta pedagoga.

Cizinec si může za stanovených podmínek zvolit i jiný způsob studia základní školy, a to např: individuální vzdělávání, Waldorfský vzdělávací program, Montessori základní školu,...

Co se týče základních škol je znáti ještě vyšší podíl, kteří tvoří cizinci na území České republiky, a to 11,7% žáků. Když se znovu zaměříme na etnický pohled, navštěvuje základní školy s 22% etnikum vietnamské, 22,9% ukrajinské, 20,3% slovenské a s 8,4% ruské.

Celkový počet studentů v letech 2009/2010 studujících na základních školách po celé České republice je 13 839 cizinců. Nárůst dle předchozí analýzy Českého statistického úřadu v letech 2003 – 2004 je o 7%.

2.3 STŘEDNÍ ŠKOLY

Studium na středních školách, jak jsem již výše uvedla mají cizinci možnost za stejných podmínek jako občané České republiky, jedinnou poskytnutou výjimkou je skládání přijmacích zkoušek z českého jazyka. Uchazeč o středoškolské studium, ale musí prokázat, že je plynule schopný reagovat v českém jazyce, tato zkouška je obvykle prováděná formou přijmacího pohovoru. Pokud přestupuje student do vyššího ročníku střední školy, je přihlédnuto k jeho předchozím studijním výsledkům a úrovně znalosti českého jazyka. V tomto případě mu může být nařízena tzv. Rozdílová zkouška. Nejpozději v den nástupu na střední školu musí být předložena legálnost jeho pobytu v České republice. Zároveň je student v prvním roce osvobozen od klasifikace z českého jazyka, není ale povinností školy mu zajišťovat jakékoli doučování v českém jazyce.

Studium na střední škole probíhá ve specializovaných školách, které jsou vytvořeny pod záštitou ministertva vnitra či ve státním nebo soukromém sektoru středních škol. V této oblasti je podíl studujících cizinců 1,4%. Jako v předchozích případech se jedná především o osoby s vietnamským občanstvím, a to v 27,4%, dále etnikum ukrajinské čínici 22,6%, slovenské se 17,4% a nakonec etnikum ruské s 9,5%. Když zohledníme poslední dvě analýzy, musím poznamenat, že procento se zvýšilo o 120% oproti rokům 2003/04. Na středních školách se tedy při posledním sčítání osob vyskytlo 7900 cizinců,

kteří vyplnili onu kolonku vzdělávání na středních školách.

2.4 KONZERVATOŘE

Na školách s uměleckým zaměřením, speciálně konzervatoře se vzdělává 118 cizinců s celkovým počtem 3,4%. V této oblasti je nejvyšší počet občanů Slovenska s 39%, Ukrajiny se 14,4% a občany z Ruska s celými 11%.

2.5 VYŠŠÍ ODBORNÉ ŠKOLY

Vyšší odborné školy navštěvuje 349 studentů jiného státního občanství, než-li českého. Cizinci se vzdělávají především prezenční formou denního studia. Co se týče dálkového či kombinovaného studia je o něco vyšší než celková třetina studentů. Když to vzhodnotíme z globálního pohledu, nejvyšší počet studentů studujících vysokou odbornou školu nalezneme v Praze s 40,7%, dále v Moravskoslezském kraji, kde studuje českou VOŠ 14,3% cizinců, dále pak ve Středočeském kraji 13,2 % cizinců. V hodnocení oborů je nejvyšší počet studujících v oblastech zdravotnictví, gastronomie, cestovního ruchu a v oborech ekonomických. V celkovém počtu studentů bez ohledu na etnicitu, tvoří cizinci 1,2% studujících. Nejčastěji se jedná o občany Slovenska a Ukrajiny (53,9%, 20,9%). V celkovém měřítku a rozdílu posledních dvou sčítání lidu se zvýšil počet studujících o 10%.

2.6 VYSOKÉ ŠKOLY

Nejvíce zastoupenou oblastí vzdělávání, kde studuje nejvíce cizinců jsou právě vysoké školy. Studujících cizinců v českém vysokoškolském sektoru, a to veřejných i soukromých vysokých škol, se od akademického roku 2003/4 do akademického roku 2009/10, se zvýšil o 2,6krát. 8,9% jsou studenti studující v bakalářských a magisterských programech formou prezenční, a to ve veřejném i soukromém sektoru tohoto typu školství. Samozřejmě tyto počty úměrně závisejí na počtu studentů poprvé zapsaných ke studiu v jednotlivých letech. Z celkového počtu tvoří studenti 10,6% všech poprvé zapsaných. Když hodnotíme i jejich studijní úspěšnost v absolvování vysoké školy, můžeme zjistit, že studentů s ukončeným bakalářským či magisterským titulem z veřejných i soukromých škol je 7,0% cizinců. Co se týče lokality po celé České republice, studuje nejvíce cizinců vysokou školu v Praze, což je v celkovém měřítku 54,9% studentů na českých vysokých školách, v Brně 22,7% a v nejčastějším měřítku se jedná o studenty ze Slovenska (64,3%).

Velký nárůst studentů jiné etnicity jsme mohli zaznamenat zejména po roce 2000, jednalo se především o občany z bývalých států Sovětského svazu jako je např: Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán,... Další země, které projevily značný nárůst jsou studenti z Vietnamu, USA, VB, Portugalska, Německa a Polska. Když se zaměříme na procentuální zastoupení z pozice Evropské unie, jedná se o 71,7 % cizinců studujících na českých vysokých školách. Obory, kterými se studenti zabírají, jsou nejčastěji technické, ekonomické, zdravotnické, lékařské a farmaceutické.

V České republice je možnost udělit tzv vládní stipendium v rámci zahraniční rozvojové pomoci . Při analýzách bylo v letech 2003-2007 uděleno 200 stipendií, a to každý rok. Studentům v tomto programu je ale neprve poskytnuto pouhé roční stipendium pro jazykovou a odbornou přípravu (u doktorského studia se uděluje stipendium ale s délkou pouze půl roku). Teprve po této přípravě je možno absolvovat přijímací zkoušky na vysokou školu. V případě přijetí na vysokou školu je poté uděleno stipendium pro 100 studentů bakalářského nebo magisterského oboru a dalších 100 studentů do programu doktorského. Toto stipendium zahrnuje i nezbytné náklady na pobyt a studium. Další stipendia, která jsou Českou republikou přiznávána, jsou ty, která jsou v souladu s mezinárodními smlouvami, se kterými je Česká republika vázána.

3 ZAHRANIČNÍ ŠKOLSTVÍ V ČESKÉ REPUBLICCE

Může se zdát někomu naprosto neuvěřitelné, ale i u nás se nacházejí školy, které jsou výhradně pro děti jiného etnika. K mému tématu jsem jich zde našla několik. Jedná se zejména o ZŠ a Gymnázium Dr. Petra Berona (Bulharská národnost) a Střední škola při velvyslanectví Ruské federace a Ukrajinské gymnázium. Nyní bych vás ráda ve stručnosti seznámila s chodem těchto škol. V rámci těchto institucí jsem čerpala z odborné literatury, ale z velké části jsem využila webových odkazů, které si každá škola upravuje sama.

3.1 BULHARSKÁ ZÁKLADNÍ ŠKOLA A GYMNAZIUM DR. PETRA BERONA

Veškeré informace zde získané jsou podloženy ze zdrojů uvedených na stránkách www.bgschool.eu a zároveň dodaných překladů informací veřejně uváděných právě na již zmíněných stránkách. Jedná se především o zpracování historie školy, vnitřního jednacího řádu a řádu kolejí. Dále zde pak ve stručnosti hovořím o zhodnocení rozdílnosti oproti

řádům klasických základních škol, a to především ze subjektivního úhlu pohledu. Další informace jsem čerpala k této kapitole z knihy BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v české společnosti*, Praha, 2006. Právě v této knize je věnována samostatná kapitola bulharské komunitě v České republice, na kterou zpracovávali výzkum na téma: Etnická identita bulharských teenagerů žijících v České republice, kde se vyjadřují právě k již zmíněné základní a střední škole, která je nedílnou součástí dění v jejich komunitě.

3.2 HISTORIE BULHARSKÉ ŠKOLY

Bulharská škola je nyní situována v ulici Rychtářská v Praze v Dejvicích. Založena byla v 14.2. 1948, tehdy pouze jako škola základní, a to „G. Dimitrova“. Tehdy byla navštěvována pouze 30 studenty bulharské národnosti. Škola byla založena iniciativou ze strany ministerstva školství v Bulharsku, jakožto soukromá škola pro bulharské děti. Tehdy vyslalo bulharské ministerstvo školství Bogdana Toshkova a Nedělcheva Alexandrina ze Sofie do Prahy, aby zde tuto školu v 50.létech zrealizovali. Za podpory bulharského velvyslanectví se jim podařilo sehnat prostory též v Dejvicích, ale v ulici „Pod Kaštany.“ Škola měla podporovat bulharskou identitu, jejich zvyky, svátky a vštípit dětem lásku k vlasti, ze které pochází. Dnes již s 60letou tradicí je řazena mezi školy moderního evropského vzdělávání. Postupem let byla škola čím dál tím více využívána, a to především studenty bulharského původu. V roce 1996 byla škola přejmenována, a to na ZŠ Dr. Petra Berona. Díky postupnému nárůstu počtu osob, kteří chtěli navštěvovat tuto školu a postupnému odrůstání dětí a mládeže, došlo k rozšíření o gymnásium. Gymnásium má dnes již 120 studentů, kteří jsou úspěšně připravováni na běžný život i na nadcházející studium na VŠ. Diplomy, které od školy obdrží po úspěšném skončení 12. ročníku, jsou platné v České republice, ale i v evropských zemích.

Tato škola je určena pro děti původu bulharského a to pro ty, které žijí dočasně či trvale na území České republiky, ale zároveň i pro děti ostatní, které se zajímají o bulharské vzdělávání. Studenti studují v mateřském, anglickém jazyce i českém jazyce, ale mají i možnost výběru studovat např: jazyk německý a francouzský. Každý rok se zástupci ze strany studentů účastní nejrůznějších školních olympiád a dalších soutěží, zároveň při oslavách výročí školy předkládají nejrůznější dovednosti ve turnajích s jinými školami. Dále se účastní nejrůznějších literárních soutěží jako je např: O nejlepší esej a kresby, kterou organizuje Státní agentura pro Bulhary v zahraničí. Velký důraz je kladen i na

mimoškolní volnočasové aktivity. Jedná se nejen o skupiny věnující se bulharským lidovým tancům jako je např. Skupina „Lira“, která podporuje ojedinělost bulharského folklóru, ale i o další sportovní či výtvarné aktivity. Tato škola dle své působnosti v Praze nabízí studentům i možnost ubytování na kolejích, a to již od doby vzdělávání na základní škole.

3.3 PRAVIDLA VNITŘNÍHO ŘÁDU ŠKOLY

3.3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE

Jako každá škola, která je ovlivňována ministerstvem školství, má právo vlastnit vnitřní řád své školy. Nyní bych vás ráda v krátkosti seznámila s pravidly, které má tato škola ve svém vnitřním řádu (v podkladech užíván pojem „*JEDNACÍ ŘÁD*“)

Všechna pravidla nacházející se ve vnitřním řádu školy upravují strukturu, funkci, práva a povinnosti vychovatelů, zákonných zástupců, studentů a pedagogů v širokém spektru vnímání. Škola dělí úroveň vzdělávání do několika kategorií, a to na primární, kde se nachází 1- 4 třída v jedné podkategorii a 5 – 8 třída, další ze základní rozdělení je tzv. Průměr „sekundární“ a zde se jedná o 9 – 12 stupeň. Studijní program a školské osnovy jsou schváleny ministerstvem školství. Studium na této škole je nabízeno dětem bulharských občanů s trvalým či předchodným pobytem, ale zároveň děti jiných národností. Podmínky a postupy přijetí žáků a studentů na školu je též definován vnitřním řádem školy. Při nástupu dětí do první třídy je nutný certifikát z přípravné třídy, rodný list či pas a zároveň žádost zákonného zástupce (tato žádost je nutná i v následujících úrovních vstupu studenta na školu a to do věku 18. let, kdy nabyde studentovi právní způsobilost a je za svoji osobu právně zodpovědný). V případě že student nastoupí v průběhu dalších let studentské docházky na základní školu je povinen předložit poslední dokončenou certifikaci dosavadního vzdělání. V okamžiku nástupu studenta na gymnásium je nutné též předložit vysvědčení o ukončení základního vzdělání. V případě rozdílného vzdělání na základní škole, zejména u studentů rozdílné národnosti (tudíž jiného systému vzdělávání) přijdou na řadu zkoušky z předmětů, které jsou zde studovány (v našich podmínkách se jedná o pojem „*SROVNÁVACÍ ZKOUŠKA*“).

Student si může vybrat z několika forem vzdělávání, a to forma denní, individuální a soukromá. Nejčastěji užívaná je forma denního studia, kdy student dochází do

příslušných hodin ve třídách, další formy jsou přizpůsobeny studiu a jednotlivci. Celé studium musí být absolutně podmíněno vzdělávacím programem. Organizování přijmacího řízení a dalších náležitostí kolem tohoto aktu je podmíněno řediteli školy. V rámci pomoci studentům, kterým hrozí předčasné ukončení studia, vzniká možnost konzultace s odborným studiiním poradcem, který jim pomůže zkonzultovat jejich studiiní harmonogram, volbu volnočasových aktivit v souladu s jejich rozvrhem a naplánuje přípravné práce v průběhu prázdnin.

3.3.2 PRÁVA A POVINNOSTI UČITELE

Tento oddíl vnitřního řádu školy se věnuje právy a povinnostmi učitele. V první řadě bych se ráda zmínila pár slovy k jeho právům.

Pedagog pracující na této škole si může sám určit metody a další výukové možnosti s výběrem i interaktivních výukových metod při využití nejrůznějších technologií ve vzdělávacím procesu. Má právo zvyšovat svoji odbornou kvalifikaci a využívat získané dovednosti v praxi. Zároveň má možnosti vybírat příslušné učebnice a další studiiní materiály k předmětu studia, který je zahrnut v jeho aprobaci. Má volnou ruku k vlastní iniciativě podílející se na rozvoji školy.

Co se týče jeho povinností je učitel povinen plnit normy vzdělávacího programu. Díky zaměření školy je nutné, aby pedagog vyučoval předměty v bulharském jazyce s výjimkou jazyků cizích. Dále tento řád upravuje pravidla jako např. nutná administrativní agenda a řádné plnění role učitele, příchod do budovy školy alespoň 10 minut před vyučováním. Pedagog je povinen dodržovat etiku oboru a podílet se na zvýšení či udržení úrovně školy v jeho nejlepším vědomí a svědomí. Samozřejmě je zde uváděn i zákaz užívání mobilních telefonů v průběhu výuky, požívání alkoholu na pracovišti, ale v těchto případech se domnívám, že se jedná o běžné podmínky upravující funkci učitele v pracovním prostředí. Přes základní povinnosti jsou zde uvedeny i povinnosti specifické pro pozici třídního učitele, který ovlivňuje přímou sociální interakcí studenty své třídy, má apelovat na jejich rozvoj, dále podporovat jejich dovednosti ať již ty, co se týkají studia či sociální a zároveň rozvíjet jejich talent v oblasti volnočasových aktivit. Důležité je i předcházení sociálně patologických jevů ve vztahu mezi dalšími žáky či studenty. V rámci jeho působnosti je analýza a hodnocení jejich studiiních výsledků a hledání nápravných řešení při různých neúspěších. Podstatné je ale zároveň i sledování jejich docházky do školy a v případě podezření z nedostatečné účasti na výuce či řešení jiných problémů, které

se váží k této problematice, popř. Ke rychlému zhoršení výsledků, kontaktovat rodiče a hledat řešení s nimi. V případě nevhodného chování je jeho povinností řešit sankce nebo jiná opatření v rámci jeho pravomocí.

Kromě hodnocení pomocí známek je povinností každého třídního učitele připravit slovní hodnocení, které srovnávají jeho vývoj, a to pozitivně i negativně, ve vzdělávacím procesu či zlepšování jejich dosavadních možností. Slovní hodnocení je i nedílnou součástí závěrečného osvědčení o splnění základního či středoškolského vzdělávání, a to i na osvědčení maturitním. Je zde patrná snaha školy na individuální přístup ke studentům, tudíž je nutné nejen organizování rodičovských schůzek, ale i jednotlivé schůzky se studenty. V rámci výuky práce v týmu mají povinnost zrealizovat hodiny třídní, v čem spočívá jejich rozvoj jako společenství. Informovanost rodičů ale spočívá zároveň v okamžiku, kdy student poruší zákon a informovat je o jejich trestu a opatření z něj vyplívající.

Jako velice dobrým pravidlem, se domnívám, je začleňování rodičů do hlubšího vnímání školy např: seznámení rodičů se studijním programem a uvědomění rodičů o náročnějších přípravách na jednotlivé předměty. Tím rodičům mohou vytvořit lepší obraz a povědomění o jejich vzdělávání. Každá složka studenta musí být pečlivě archivována a to i včetně lékařských záznamů a omluvných listů.

3.3.3 PRÁVA A POVINNOSTI STUDENTŮ

Ani studenti nejsou výjimkou v právech a povinnostech, které by musí dodržovat. Práva mají následovná.

Student si může vybrat předměty a činnosti, které dostane v nabídce volitelných předmětů, ale ne na úkor předmětů povinných. Každý rok má právo být poučen o právech a povinnostech ve škole a dalšími pravidly vnitřního řádu školy. Dále má právo konzultovat s odborným vedením rozvoj svých schopností. Své možnosti se rozvíjet může provozovat na zdravém prostředí, ale jakékoli školení či kurz nesmí být v rozporu s jeho výukou a nesmí negativně ovlivňovat jeho studijní výsledky. Student má právo navštěvovat volnočasové aktivity pořádané školou a zajímat se o chod školy pomocí sdružení studentů. V rámci reprezentace školy má právo na hodnocení, jedná se především o udělení pochvaly vyučujícího, pochvaly ředitele školy, diplom nebo jinou materiální odměnu, zápis ve školní kronice, udělení čestného ocenění za práci pro školu.

Dalším jeho právem je účast při řešení problému týkající se subjektivně jeho osoby. V případě absencí, musí student chybět pouze z tzv. Dobrých důvodů: předložením lékařského potvrzení, úředního dokladu, sportovního klubu či veřejných institucí. Omluva nad 5 dní v jednom akademickém roce zameškání školní docházky provází písemné oznámení rodičů směřujícího na učitele. V okamžiku omluvy na více než-li 7 dní musí po písemné žádosti zhodnotit ředitel školy. Veškeré tyto výjimky se uvádí ve studentské složce, archivované třídním učitelem.

Povinnosti studenta, jsou nedílnou součástí vnitřního řádu školy. V první řadě by měl student jednat v nejlepším zájmu jeho školy a zvyšovat její prestiž v rámci rozvoje kulturně tradičního bulharského vzorce. Využívat svého celkového potenciálu, nejen v rámci jeho studijních výsledků, ale zároveň zájmových kroužků. Překvapivým faktem pro mne byla i zahrnutá stránka cti a čestnosti ve vztahu k ostatním studentům, pedagogického sboru, ale zároveň dalších zaměstnanců a vedení školy, včetně zákazu použití fyzického či psychického násilí.

Student zdejší školy má povinnost být připraven na hodinu, v rámci jeho nejlepšího uvážení a jeho možností. Nutností je i striktnost dodržování pravidel a pokynů, a to bezvýjimky i bezpečnostních pravidel. Řád zahrnuje i povinnost úpravy zevnějšku a projevy dobrých mravů, které odpovídají statutu studenta. Zákaz vztahující se k fyzickým úpravám jako je například nevhodné oblečení (např: špatná délka sukni, vyzívavé halenky či nevhodná obuv), tetování, piercing, též se jedná i o přehnané líčení či výrazné účesy. V případě porušení těchto pravidel, může třídní učitel vyloučit studenta ze vzdělávacího procesu, a to do doby dokud nebude důvod vyloučení odstraněn, zároveň dochází k okamžitému informování zákonných zástupců, kteří mají povinnost dohlédnout na nápravu.

Na pokyny učitele musí žák/student předložit své studijní pomůcky. Jedno z běžnějších pravidel, které se uvádí i na zdejších školách, je zákaz hazardních her, kouření a užívání návykových látek nebo užívání mobilních telefonů či dalších technických vymožeností během doby výuky. Student nesmí do budovy školy nosit zbraně či další objekty, které mohou ohrozit veřejné zdraví či dokonce život ostatním návštěvníkům a zaměstnancům školy. Zahrnutý jsou zde i tvrdé postihy za poškození majetku školy. V případě nemoci je student povinen ihned následující den návratu do školy zajistit lékařské osvědčení. Samozřejmostí je i v případě zhoršení zdravotního stavu přímo v době

vyučování, odchod z budovy rodinným příslušníkem. V rámci nedodržení řádu jsou zde vyjmenovány sankce, které studentům hrozí od poznámky třídního učitele, až po vykonávání náhradních prací pro školu v jejich osobním volnu. V rámci sankcí může dojít i ke snížení známky z chování např: při prokázání trestného činu krádeže, projevy psychického nebo fyzického násilí nebo např: při padělání dokumentů. Při případné další recidivě jsou postihy zvyšovány a může dojít až k vyloučení nebo v případě studia na základní škole k přeřazení na jinou základní školu. O každém deliktu spáchaném na půdě školy musí být hlasováno na pedagogické radě. V případě četnosti neomluvených hodin, zde máme celou řadu přesně definovaných sankcí, které upravují ono řešení. Vysokým postem, a to na pozici 20 neomluvených hodin, je okamžité přeřazení na jiné školské zařízení. Velice přísně se zde hodnotí i nedochvilnost studenta, který již po 15 minutách proběhlé výuky má neomluvenou celou hodinu a v případě špatného doložení jeho nedochvilnosti, dochází k okamžitému užití sankčních prostředků. Zároveň 20 neomluvených hodin je stropem, kterého může student dosáhnout. Dalšími stupni je 5 a 10 neomluvených hodin, zde dochází pouze k udělení poznámky třídního učitele a v případě 10 neomluvených hodin dochází k poznámce ředitele školy.

3.3.4 PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ

Samostatnou skupinou, které jsou též vymezeny jeho práva a povinnosti, je skupina rodičů popř. Zákonných zástupců.

Mezi práva rodičů je pravidelná informovanost o úspěšnosti a rozvoji jejich dítěte při vzdělávání za daný školní rok. Dalším jejich právem je zjištění povědomí o komunikačních schopnostech studenta a socializaci do školního procesu. V rámci zjišťování těchto informací mají možnost setkat se s učiteli v určených hodinách, účast na rodičovských schůzkách a v případě rozhodování o záležitostech jeho dítěte, mají možnost přímé konzultace s daným pedagogem, věnující se právě dané problematice. V případě rozhodnutí použití sankcí musí být rodičům objasněna veškerá fakta a způsob posuzování okolností, ke kterým bylo dospěno a samostatné objasnění sankčních prostředků.

Zároveň ale mají povinnost zajistit pravidelnou školní docházku, v případě předpokládané neúčasti na hodinách, jsou povinni oznámit neúčast příslušnému učiteli. Mají povinnost se seznámit s vnitřním řádem a zároveň prostudovat školní vzdělávací program, kterého se jeho dítě účastní. Nutně musí dohlížet na vhodnou volbu ošacení či

dalších úprav zevnějšku dítěte tak, aby byly v souladu s vnitřním řádem školy. V případě pozvání od třídního učitele či ředitele je nutné, aby se rodič dostavil ve stanoveném čase a v případě, že je to v rozporu s jejich zaměstnáním je nutné se oficiálně omluvit z neúčasti na pozvání a případnou neúčast nahradit v jiném termínu.

3.4 INDIVIDUÁLNÍ FORMA STUDIA

Zvláštní kapitola vnitřního řádu je věnována speciálnímu typu studia na této škole, a to tzv: selflearning, nebo-li individuální forma vzdělávání, kterou zdejší škola řadí k jisté formě dálkového vzdělávání. Cílem celého studia je podporovat jedince k nezávislé přípravě k určitým zkouškám dle osnov školy. Tato forma výuky je ale věnována pouze žákům základní školy, kteří ze zdravotních důvodů se nemohou účastnit výuky v obvyklé podobě, dále pro děti talentované pouze ve věku povinné školní docházky, a to na zvláštní schválení pedagogické rady, v případě žáků starších 16. let pouze na písemnou žádost směřovanou ke škole, pouze ze specifických důvodů. Změna formy studia během již probíhajícího školního roku je možná pouze z těchto důvodů: na žádost studenta z důvodu mateřství, doložených rodinných důvodů, pobytu do zahraničí, zdravotních důvodů.

3.5 PRAVIDLA VNITŘNÍHO ŘÁDU KOLEJÍ

Důležitý je i vnitřní řád ubytovacího zařízení pro tuto školu, které se nachází v budově školy a jasně vymezená práva a povinnosti žáků a jejich rodičů. Studenti jsou přijímáni na základě rodičovském prohlášení o bezinfekčním zdravotním stavu. Ubytování na kolejích není bráno jakožto trvalý pobyt. Ubytování je určeno od neděle 17:00 až do pátku 16:30. V rámci tohoto pobytu je zde nutné dodržovat nejrůznější podmínky směřující k hladkému průběhu užívání těchto míst. Prioritně jsou místa drženy pro děti, jejichž rodiče žijí mimo Prahu.

3.5.1 DENNÍ REŽÍM KOLEJÍ

06:45	Probuzení studentů
06:45–7:15	Prostor pro osobní hygienu
7:15–7:45	Snídaně
07:45	Odchod z kolejí na vyučování
08:00	Vyučování dle rozvrhu studenta
13:00-14:30	Oběd, volnočasové aktivity
14:30-16:30	Vlastní příprava na další studium
16:30-17:30	Svačina
17:30-18:15	Sportovní aktivity
18:15-19:00	Další zájmové činnosti
19:00-20:00	Večeře
20:00-22:00	Klidový volnočasový program
22:00	Večerka

3,5.2 PRÁVA A POVINNOSTI STUDENTŮ NA KOLEJÍCH

Studenti obývající kolejní zařízení mají právo a užívání kolejního zařízení jako jsou např: lůžkoviny, nádobí a další materiály, které jsou určeny i manipulaci na kolejích. V případě nedostatečných studiích výsledcích jim zde bude nabídnuta pomoc kvalifikovaným pedagogem, který mu poskytne pomoc v oblasti rozvržení přípravy do školy a volnočasovými aktivitami adekvátně jeho možnostem. Student má právo vybavit si svůj osobní prostor z vlastních zdrojů, ale pouze se souhlasem ředitele. V případě využívání místních telefonů a počítačů, je zde možnost tohoto užívání, a to v období do 22:00 hodin. Mají právo na klíče od pokoje, a to v období od 13:00-19:00.

Mezi jejich povinnosti patří jednání v souladu se stanoveným cílem. V případě, že dojde ke škodě na majetku jiného studenta je nutné provést věcnou či finanční náhradu. Do 19:00 jsou povinni předat klíč nočnímu vedoucímu a zároveň mu zajistit přístup do jejich osobních prostor. Jsou zodpovědní za své osobní věci a nemají v případě jejich poškození nárok na náhradu. Nutné je i udržování pořádku a dodržování hygienických pravidel v ložnicích, ale i v jídelně. Nezneužívat místní zdroje jako např. Vodu či elektřinu v budově.

Student nemá povoleno užívat alkohol, cigarety a další návykové látky. Zároveň nesmí užívat sám léky bez souhlasu vychovatele, v případě že užívá léky pravidelně, dohlíží vychovatel na jejich dávkování. Nesmí na kolejích užívat předmětů, které mohou ohrozit zdraví či život dalších zúčastněných. Dále je mu zakázáno užívat elektrických či dalších domácích spotřebičů v oblasti jeho osobní ložnice, pokud není udělena výjimka ze strany ředitele.

Sance udílené za porušování vnitřního řádu kolejí začínají poznámkou od daného pedagoga a mohou skončit až vyloučením z areálu kolejí v případě hrubého porušení podmínek.

3.5.3 PRÁVA A POVINNOSTI RODIČŮ

Rodič či zákonný zástupce má právo navštívit své dítě v případě, že nenarušuje studium žáka. Zároveň má právo na zjišťování informací, které se vztahují k jeho studiu, především sebevzdělávání v období osobního volna či další činnosti, které dítě užívá v období, kdy se neúčastní výuky ve škole.

Rodič je ale i povinnen zajistit veškeré nezbytné věci a především léky, které dítě při týdenním pobytu potřebuje. Platit poplatky za koleje, a to ve stanoveném čase. Dále je nutné, aby ohlásil nepřítomnost dítěte na kolejích a udat důvod.

3.6 STŘEDNÍ ŠKOLA PŘI VELVYSLANECTVÍ RUSKÉ FEDERACE

Celý tento oddíl bude zpracováván především z údajů uvedených na stránkách www.russchoolcz.com, www.krajane.czu.cz a www.rsvk.cz. Další informace byly poskytnuty z kapitoli knih BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v české společnosti*, Praha, 2006, kde je zpracován výzkum na téma: *SPOLKOVÉ AKTIVITY RUSKÉ MENŠINY A RUSKÉ KOMUNITY V ČESKÉ REPUBLICI*, a RÁKOCZYOVÁ M.- TRBOLA R. (eds.), *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*, Praha, 2009, které mi pomohli lépe porozumět problematice cizinců ruského etnika žijícího na území České republiky. Díky informacím, které jsou zpracovávány rozdílně, pojmu tuto kapitulu z poněkud jiného úhlu pohledu, než-li problematiku školy bulharské.

3.7 HISTORIE RUSKÉ ŠKOLY

Díky vysokému počtu ruských emigrantů a uprchlíků na počátku 20. let minulého století, bylo nutné vytvořit školské zařízení pro děti těchto osob, dle zdrojů se uvádí, že se jednalo přibližně o 40 000 osob. Nutností tedy bylo pro tyto osoby vytvořit zařízení, které bude poskytovat vzdělávání daným dětem a mladistvým v ruském jazyce a postupně je asimilovat do společnosti. Přímá apelace ale byla vznesena ze stran rodičů pouze částečně, někteří si sami přáli, aby se jejich dětem dostalo vzdělání v rodném jazyce a byly vychovány v ruském kulturním kontextu, druhá strana rodičů měla obavy o vznik a stálost tohoto nově zavedeného školského systému.

Důležitou úlohu zde hrál tzv. *ZEMGOR* (*Земгор*), který byl vytvořen již v roce 1915 v Rusku na pomoc vládě při světové válce, jehož zástupcem v této době byl kníže Greogij Lvov, později byla 1919 zavřena bolševiky, ale v této době pouze v Rusku, na podobném principu podpory začala tato organizace fungovat i v různých státech v celé Evropě, oficiálně a pod stejným názvem v roce 1921 v Paříži, ale za účelem pomoci ruským emigrantům. V době své vrcholné působnosti napomáhal dotovat dětské domovy, školky, jídelny, školy a nemocnice. V roce 1921 se ještě zvýšil počet ruských emigrantů, což zapříčinilo nutnost realizace celé situace, jelikož se zvýšil počet dětí a mladistvích právě u této skupiny obyvatel. V rámci udržení ruské tradice a začátků či pokračování studia v jejich rodném jazyku, se nabízela možnost vzniku první ruské školy, a to na území Československa. Díky organizaci *ZEMGOR*, došlo 15.9.1921 k jejímu slavnostnímu otevření, kdy škola nesla název Ruská emigrantská škola v Československu.

V roce 1921 vznikla též, ale pouze základní škola, v Moravské Třebové, což trvalo až do roku 1935, poté ale byla připojena k ruské škole v Praze, tudíž se domnívám, že je nutno jí zmínit, pouze jako zmiňku z historického pohledu. V rámci neudržitelného stavu nárůstu počet ruských dětí v roce 1922 došlo k zvýšení možností studia, a to možnost středoškolského vzdělání. Od této doby dochází k začlenění vlády Československa do ruských vztahů a finanční výpomoci při budování školy tehdejšího názvu: „Ruská Praha High School“. Bylo nutné zároveň schválit studijní plán a zaměření předmětů, kterých se budou studenti účastnit. Mezi základní předměty, které měli studenti této školy plnit byl především ruský jazyk a literatura, z věd přírodních se jednalo o matematiku, fyziku a studium přírody a dále pak dějepis, zeměpis, zpěv a tělocvik. Jedním z dalších aspektů

bylo studium náboženství a cizích jazyků, kde byl kladen důraz především na němčinu a francouštinu, později byla do osnov zahrnuta i latina a český jazyk.

Ruská škola v Praze byla otevřena v 5 třídách a 2 třídách přípravných. V době otevření roku 1922 bylo otevřeno pouze pro 60 žáků či studentů, kteří zde v této době začali studovat. V začátcích ani rodiče žáků nestáli o návštěvu školského zařízení z důvodu, že se domnívali, že Československá republika nebude dlouho jejich domovem, ale v okamžiku uklidnění situace po ruské občanské válce, dojde k migraci zpět do Ruska, zároveň zde nebyla jistota, že škola zůstane otevřena delší časové období a pro nedostatečný počet žáků bude uzavřena. Počet studentů se již v nadcházejícím roce zvýšil na 178 studentů, díky tomuto nárůstu byla přehodnocena situace s dosavadní budovou a celá škola byla přestěhována do prostor ve Strašnicích. Statutárně byla škola zastupována orgánem Board of Education, kde se jednalo o vytvoření studijního plánu, který následně byl schválen, již zmíněným Zemgorem a dále Ministerstvem školství a zahraničních věcí Československé republiky, kteří se podíleli zároveň na tvorbě školského zařízení. Zemgor ale měl i nadále hlavní dohled a kontrolu na fungování školy. Dále se jednalo o hospodářský výbor, který poskytoval veškeré potřeby podílející se na chodu školy a mateřský výbor, který poskytoval přípravu a pomoc znevýhodněným dětem. Na přelomu let 1924/25 zde byly zřízeny nejen nové učebny, ale zároveň i dvě internátní zařízení rozděleny pro chlapce a dívky, kde studenti užívali toto zařízení zdarma či za malý peněžitý obnos.

<i>Účinnost ruské školy</i>		
<i>na 1926-1933 let.</i>		
<i>Akademický rok</i>	<i>Počet absolventů středních škol</i>	<i>Z toho s vyznamenáním</i>
<i>1925/1926</i>	<i>10</i>	<i>3</i>
<i>1926/1927</i>	<i>20</i>	<i>5</i>
<i>1927/1928</i>	<i>24</i>	<i>8</i>
<i>1928/1929</i>	<i>23</i>	<i>5</i>
<i>1929/1930</i>	<i>26</i>	<i>8</i>
<i>1930/1931</i>	<i>21</i>	<i>4</i>
<i>1931/1932</i>	<i>19</i>	<i>6</i>
<i>1932/1933</i>	<i>25</i>	<i>3</i>
<i>Pouze</i>	<i>168</i>	<i>42 (25%)</i>

Možnosti studia nebyli pouze prezenční, jedlo se i o tzv. Externí studium, kdy žák musel docházet na zkoušky, a to třikrát do roka. Vše bylo zakončeno závěrečnou zkouškou, která měla dvě fáze, a to ústní a písemnou. Písemná část probíhala přibližně v polovině dubna a část ústní v polovině června. Cílem celého studia bylo začlenit studenta do života v České republice, a to i v případě, že se nenachází ve své vlasti, proto byly zkoušky koncipovány na vysoké úrovni, kde byl největší důraz kladen na jazykové schopnosti studentů. Nejen ale jazykové vybavení bylo důležité pro studium právě na této škole. Díky nejrozličnějším moderním poznatkům tehdejší doby, byla výuka zahrnutá i na znalost ruské, ale i evropské kultury, což zapříčinilo široký rozhled studenta a předpokládaný úspěch na trhu práce v životě pozdějším. Celé studium tedy obohacovala o kulturní pořady směřující k tomuto rozvoji, kdy probíhali nejrozličnější vystoupení ať již hudební či literární reprodukce.

Rok 1933 můžeme chápat zároveň i jako konečný rok vývoje vzdělávání v této ruské škole a již od této doby bylo nutné již jen udržet výši standartu, který škola ať již při vzdělávání či volnočasových aktivitách, které sama pořádala, udržet.

3.7 VZDĚLÁVÁNÍ UKRAJINSKÉHO A VIETNAMSKÉHO ETNIKA

Při vytváření heuristiky a zabýváním se tohoto problému jsem neobjevila žádnou literaturu, která se by se vztahovala pouze k vzdělávání speciálně zaměřené pro tuto kulturu. Jediný zdroj, který mohu uvést jsou webové stránky <http://www.ukrgymnazium.cz>. Tudíž jsem se rozhodla zpracovat pouze základní body, které charakterizují „Ukrajinské gymnázium,“ jelikož se domnívám, že by se měla alespoň v této práci projevit zmínka o této škole.

Další etnikum, které mě v oblasti vzdělávání zajímalo, bylo etnikum Vietnamské. Snažila jsem se nalézt zařízení, které se především zaměřuje na výuku s hlavním zaměřením na národnost Vietnamskou. Při heuristické práci před psaním mé bakalářské práce, jsem našla informace o „Základní vietnamské školy,“ která se měla nacházet v Praze, ale během tvorby práce jsem na tuto školu ztratila kontakt a na žádných webových odkazech či stránkách ministerstva školství se tato škola nevyskytuje, tudíž jsem dospěla k závěru, že škola byla zrušena a již v současné době není funkční a žádné dostupné materiály ke zpracování jejího působení nejsou k dispozici. Neznamena to ale, že by se děti této minority nevzdělávali, pouze se asimilovali do české majoritní společnosti, kde absolvují veškeré vzdělání v souladu s českou společností a v českém jazyce.

3.8 UKRAJINSKÉ GYMNAZIUM

V období mezi léty 1926-27 byla oficiálně zřízena instituce, pod názvem „Nejvyšší pedagogický institut v Praze Dragomarov,“ který vznikl na základě podpory ukrajinské společnosti v České republice.⁴⁴ Jednalo se o institut v Praze, který poskytoval vysokoškolské vzdělávání právě studentům z Ukrajiny. Jednalo se o vzdělávání výlučně pro ukrajinské potřeby, tudíž zde byly zahrnuty předměty jako například dějiny ukrajinské literatury, dějiny Ukrajiny apod. Samozřejmě se zde vyučovalo množství předmětů podporující společensko-vědní rozhled. Bohužel ale díky nedostatečné finanční podpoře zaniká v roce 1933. Na tento základ byla projevena snaha navázat, a to od roku 2003. Vlivem všech snah, a migrace střední aktivní třídy z Ukrajiny do České republiky, a

⁴⁴ <http://www.ukrgymnazium.cz>

zároveň příchodu na území České republiky i velkého množství dětí, vzniká postupem času obnovení tohoto vzdělávacího zařízení, které by sloužilo k udržení tradičních hodnot a podporu rodného jazyka, právě v těchto skupinách emigrantů. Proto v roce 2005 jsou prokazatelné snahy obnovit tento ústav, ale pro tuto chvíli na půdě studia gymnaziálního. (*V případě gymnázií na Ukrajině se jedná o 11leté gymnázium*) V dnešní době již vlastní oficiální název „Ukrajinské gymnázium v Praze,“ čítající 120 studentů. Škola se snaží studentům zajistit nejen kvalitní vzdělávání v evropském měřítku, ale zároveň jim nabízí množství volnočasových aktivit jako jsou např.: koncerty, oslavy a nejrůznější pobytové akce. Vzdělávání, které se jim nabízí, je národního charakteru a zároveň veškeré konání a osnovy jsou schvalovány Ministertvem školství a vědy Ukrajiny, a díky tomuto zásahu probíhá financování tohoto institutu též ze strany Ministerstva. Studium je zajišťováno prezenčně a zároveň formou dálkového externího studia.

3.8.1 PREZENČNÍ FORMA STUDIA

V rámci prezenčního studia se vypracovává tzv. Pětidenní studijní plán. Nový školní rok je započat 1. září a ukončen nejpozději 25. července. Celý rok je rozdělen do několika celků a je postaven na bázi individuálního vzdělávání. Hodnocení studenta je prováděno stejně jako na Ukrajině. Zároveň musí na konci každého roku splnit závěrečnou zkoušku. Závěrečná zkouška je před společnou komisí a pedagogickými pracovníky „ZUNZ,“ jedná se o 12 pedagogů s vysokoškolským vzděláním a specifickými zkušenostmi. Zkouška probíhá z ukrajinského jazyka a literatury, literatury zahraniční, dějepisu, zeměpisu, matematiky, biologie, fyziky a z jazyka anglického.

Kurikulum studentů přijímající instituce na rok 2011 -2012 školního roku⁴⁵

Předmět Oblast	První etapa (1 - 4 třídy)				Druhá fáze (5 - 9 tříd)					Třetí etapa (10 - 11 tříd)	
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Ukrajinský jazyk	4	4	4	4	4	4	3	3	3	3	3
Ukrajinská literatura	4	4	4	4	2	2	2	2	2	2	2
Zahraniční literatura					2	2	2	2	2	2	2
Cizí jazyk		2	2	2	4	4	4	4	4	5	4
Matematika	4	4	4	4	3	3	3	3	3	3	3
Historie Ukrajiny					2	1	2	2	2	2	2
Světové dějiny						2	1	1	1	1	1
Právní věda									1		
Zeměpis						2	2	2	2	2	
I a Ukrajina / Natural /	2	2	2	2							
Biologie					2	2	2	2	2	2	2
Fyzika							2	2	2	1	1
Chemie							2	2	2	2	2
Etika											
Základy zdravotnictví					1	1	1				
Zásady ekonomie											1
Český		1	1	1	1	1	2	2	2	2	1
Celkový počet hodin	14	17	17	17	21	23	28	27	28	27	24

⁴⁵ Wwww.<http://www.ukrgymnazium.cz/forma-navchannja/denna.html>

3.8.2 DÁLKOVÁ/EXTERNÍ FORMA STUDIA

Student externí formy studia má po ukončení plné středoškolské vzdělání. Rozsah a způsob studia určují normy schvalované Ministersvem školství a vědy Ukrajiny. Na konci každého roku studia obdrží student osvědčení odpovídající úrovni jeho samostudia, ukončené zkouškou.

Požadované doklady PRO VSTUP do školy:⁴⁶

- *Osobní spis (původní)*
- *Pro studenty 10-11 stupňů originální potvrzení základního všeobecného vzdělání*
- *Dvě kopie cestovních dokladů pro děti*
- *Dvě kopie rodných listů*
- *Dvě fotografie*

Při bližším zkoumání jsem našla i možnosti víkendového vzdělávání, a to pod záštitou organizace „**Erudyt**.“⁴⁷ K této škole ale díky rozsahu své práce se nebudu více zaobírat. V případě bližšího zájmu odkazuji v poznámce pod čarou k bližším informacím.

⁴⁶ <http://www.ukrgymnazium.cz/uchnevi/dokumenti-dlja-vstupu.html>

⁴⁷ http://erudyt.eu/cz_index.php

ZÁVĚR

Vzdělávání cizinců rozhodně patří mezi záležitosti 20. a 21. století. Váže se k tomu mnoho důvodů, a to především změny populační struktury na území České republiky. Vlivem politických, ekonomických či dalších důvodů charakterizovaných výše, dochází k migračním vlnám, což přináší velké množství otázek, na které bude postupem času potřeba odpovědět.

Otázku, kterou jsem si primárně položila před tvorbou mé bakalářské práce bylo, jestli existují v České republice školy, které se primárně vážou k jednotlivým minoritám. Překvapivě se mi podařilo nalézt v této oblasti školská zařízení, které vytvořili určité osobnosti různých etnik, především na podporu tradic, kulturních vzorců, jazykové schopnosti dětí a mladistvích hovořit dále i mimo svou vlast svým rodným jazykem a udržení národní identity. Díky rostoucí tendenci zvyšování se populace jednotlivých minorit, což nám názorně předvedlo poslední sčítání lidu,⁴⁸ se domnívám, že poptávka po tomto typu škol bude i nadále, tudíž představují velký potenciál ve vzdělávací soustavě České republiky.

V okamžiku, když jsem si zodpověděla na otázku vzdělávání, pokládala jsem za nutné provést deskripci a analýzu jednotlivých etnických skupin, jelikož se domnívám, že souvislosti, které vedou k migračním vlnám, a to nejen do České republiky, usnadní pochopení tohoto problému v celistvém měřítku a dávají nám možnost porozumění oné problematiky. V rámci tohoto úseku jsem usoudila, že další neodmyslitelnou součástí jsou jednotlivé spolky a další aktivity určitých jedinců, ze kterých vyplývá, jak je národní kultura pro určité etnikum důležitá.

Vzhledem k rozsahu mé práce jsem se rozhodla nezařadit komparaci do mého výzkumu, ale pravděpodobně bude předmětem mé budoucí práce v navazujícím studiu. Zároveň bych ráda podotkla, že vzhledem k nedostatku pramenů a dalších materiálů a též z důvodu širšího rozsahu, jsem se rozhodla, že maďarské etnikum v konečné fázi vynechám ze své bakalářské práce.

---

⁴⁸ www.czso.cz (Názorné tabulky, se kterými jsem primárně pracovala, jsem uvedla v přílohách mé bakalářské práce)

POUŽITÁ LITERATURA

KNIŽNÍ PRAMENY:

BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v české společnosti*, Praha, 2006. 411s, 80-903086-7-8

BITTNEROVÁ- D., MORAVCOVÁ M., *Etnické komunity v kulturním kontextu*, Praha, 2008. 268s, 978-80-87178-01-0,

SLÁDEK K., *Ruská Diaspora v České republice*, Červený Kostelec, 2010.144s, 978-80-87378-49-6

UHEREK Z., POJAROVA T., KORECKÁ Z. a kol., *Cizinecké komunity z antropologické perspektivy: vybrané případy významných imigračních skupin v České republice*, Praha, 2008. 259 s, 978-80-87112-12-0

BOBYSUDOVÁ, L., PIKALOVA HERNANDEZOVA, J., *Cizinec a vzdělávání v České republice*, Praha, 2005. 47 s, 80-239-4741-9

SPOLKOVÉ AKTIVITY RUSKÉ MENŠINY A RUSKÉ KOMUNITY V ČESKÉ REPUBLICE, a RÁKOCZYOVÁ M.- TRBOLA R. (eds.), *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*, Praha, 2009. 309 s, 978-80-7419-023-0

Více informací o této problematice v:

ŠÍŠKOVÁ T., *Menšiny a migranti v ČR*, Praha 2001. 188 s, 80-7178-648-9

VASILIJEV , *Za dědictvím starých Vietů*, Praha 1999. 223 s, 80-85010-19-4

PECHOVÁ, *S vietnamskými dětmi v českých školách*, Jinočany 2006. 221 s, 80-7319-055-9

HIRT T., *Vietnamci, Mongolové a Ukrajinci v ČR : pracovní migrace, životní podmínky, kulturní specifika : informační příručka Policie ČR*, Praha 2011. 80 s, 978-80-7312-063-4

WEBOVÉ ODKAZY

Český statistický úřad:

www.czso.cz, <http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/uvod>

Ministerstvo školství:

www.msmt.cz,

Doma v České republice (organizace pro pomoc cizinců najít druhý domov):

www.domavcr.cz

Soubor lidových bulharských tanců:

www.pirin.cz,

Občanské sdružení Bulharů a přátel Bulharska v České republice:

www.zaedno.org,

Bulharsko kulturně osvětová organizace:

www.bgklub.cz

Cizinci v České republice:

<http://www.cizinci.cz>

Spolek rusky mluvících studentů a jejich příznivců:

<http://www.artek.cz/>

Ruské středisko vědy a kultury v Praze:

www.rsvk.cz

Sdružení krajanů země Rossijské v českých zemích:

<http://www.ukp98.cz/unl/org/Ostatni/ocag.htm>

Ministerstvo obrany České republiky:

http://www.mocr.army.cz/informacniservis/zpravodajstvi/onibyli-prvni-_-posledni-setkani-40707/

Česká asociace rusistů:

<http://car.irucz.ru>

Ruský hudební klub:

<http://sergeart.com/temp1.php?id=66>

Vietnamský klub Hanoi:

<http://klubhanoi.cz>

Svaz Vietnamců v České republice:

<http://www.hnvn.cz/>

Ukrajinské velvyslanectví:

<http://www.mfa.gov.ua>

Ukrajinská iniciativa:

www.ukrajinci.cz

Česká asociace ukrajinistů:

www.ukrajiniste.cz

Amatérský ukrajinský divadelní klub:

www.dzerelo.cz

Bulharská škola v Praze:

www.bgschool.eu

Ruská škola v Praze:

www.russchoolcz.com

Projekt krajané (Pod záštitou České zemědělské univerzity v Praze):

www.krajane.czu.cz

Ukrajinské gymnázium:

<http://www.ukrgymnazium.cz>

Sobotní škola pro Ukrajince:

http://erudyt.eu/cz_index.php

PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č.1: SOUHRNNÝ SEZNAM SPOLKŮ, SVAZŮ, KLUBŮ A DALŠÍCH AKTIVIT CIZINCŮ

BULHAŘI

- Bulharský klub
- ZAEDNO – Sdružení občanů a přátel Bulharska v České republice

RUSOVÉ

- OČAG – Sdružení krajanů země rossijské
- OBP - Oni byli první
- Asociace ruských spolku v ČR
- ARTEK – Spolek rusky mluvících studentů a jejich příznivců
- RT – Ruská tradice
- Ruský institut
- Svaz ruskojazyčných spisovatelů ČR
- Ruský klub v Českých Budějovicích
- VLAST – Celosvětový nadační fond rekonstrukce a rozvoje ruské společnosti
- RKSP – Ruský kulturní svaz Praha
- Ruské sdružení na Moravě
- Ruské středisko vědy a kultury v Praze
- ČAR – Česká asociace rusistů
- Ruský hudební salon
- Společnost Mariny Cvětajeovové

VIETNAMCI

- Svaz vietnamských studentů
- Svaz vietnamských podnikatelů
- Svaz Vietnamců v České republice

UKRAJINCI

- Vatra
- Rusínsko-ukrajinská hromada
- Prosvita
- Muzeum osvobozeneckého boje Ukrajiny
- Sdružení Ukrajinců České republiky
- SUPU – Sdružení ukrajinců a příznivců Ukrajiny
- Studentská ukrajinskovědní společnost
- UIČR-Ukrajinská iniciativa
- Ruta
- Sdružení Ukrajinek v ČR
- Fórum Ukrajinců
- Rodyna
- Džerelo
- Česká asociacie Ukrajínistů
- Ukrajinské kolegium pod patronátem Řeckokatolické církve

**PŘÍLOHA Č.2: Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství - k
31. 12. 2010**

Cizinci podle typu pobytu, pohlaví a státního občanství - k 31. 12. 2010
Foreigners: by type of residence, sex and citizenship; 31 December 2010

 Pramen: Ředitelství služby cizinecké policie Ministerstva vnitra ČR
 Source: Directorate of Alien Police; Ministry of the Interior of the CR

Státní občanství	Cizinci celkem/ <i>Foreigners, total</i>	Trvalý pobyt / <i>Permanent stay</i>			Ostatní typy pobytu / <i>Other types of stay</i>		
		celkem / <i>Total</i>	muži / <i>Males</i>	ženy / <i>Females</i>	celkem / <i>Total</i>	muži / <i>Males</i>	ženy / <i>Females</i>
Celkový součet	425 301	189 962	100 370	89 592	235 339	144 440	90 899
Afghánistán	334	252	153	99	82	51	31
Albánie	289	151	102	49	138	86	52
Alžírsko	641	515	471	44	126	93	33
Angola	173	140	114	26	33	23	10
Argentina	97	49	26	23	48	25	23
Arménie	2 124	1 339	696	643	785	443	342
Austrálie	499	291	196	95	208	124	84
Ázerbájdžán	677	136	78	58	541	323	218
Bahrajn	15	5	4	1	10	9	1
Bangladéš	118	37	34	3	81	68	13
Barbados	1	-	-	-	1	1	-
Belgie	472	182	147	35	290	213	77
Belize	3	3	2	1	-	-	-
Bělorusko	4 364	2 632	1 055	1 577	1 732	789	943
Benin	44	36	28	8	8	5	3
Bhútán	1	1	-	1	-	-	-
Bolívie	65	38	29	9	27	20	7
Bosna a Hercegovina	2 169	1 498	869	629	671	555	116
Botswana	73	-	-	-	73	43	30
Brazílie	345	108	58	50	237	143	94
Bulharsko	6 927	3 120	1 924	1 196	3 807	2 454	1 353
Burkina Faso	15	10	8	2	5	1	4
Burundi	4	3	3	-	1	1	-
Čad	7	6	5	1	1	1	-
Černá Hora	116	83	57	26	33	17	16
Čína	5 473	3 342	1 826	1 516	2 131	1 150	981
Dánsko	273	94	78	16	179	126	53
Dominikánská republika	29	17	13	4	12	6	6
Džibutsko	3	3	1	2	-	-	-
Egypt	545	262	249	13	283	243	40
Ekvádor	77	44	32	12	33	16	17
Eritrea	4	3	3	-	1	1	-
Estonsko	92	32	14	18	60	29	31
Etiopie	96	49	39	10	47	34	13
Fidži	2	-	-	-	2	1	1
Filipíny	309	58	6	52	251	78	173
Finsko	227	60	40	20	167	96	71
Francie	2 282	768	564	204	1 514	1 052	462
Gabon	1	-	-	-	1	1	-
Gambie	8	6	5	1	2	2	-
Ghana	119	66	57	9	53	43	10
Grenada	5	2	1	1	3	2	1
Gruzie	870	343	187	156	527	306	221
Guatemala	21	13	5	8	8	5	3
Guinea	69	41	30	11	28	19	9
Guinea-Bissau	17	15	14	1	2	1	1
Guyana	6	5	5	-	1	1	-
Haiti	1	1	1	-	-	-	-
Honduras	14	4	4	-	10	2	8
Hongkong	24	3	-	3	21	6	15
Chile	94	42	21	21	52	33	19
Chorvatsko	2 422	1 999	1 305	694	423	309	114
Indie	1 170	310	235	75	860	633	227

Státní občanství	Cizinci celkem/ <i>Foreigners, total</i>	Trvalý pobyt / <i>Permanent stay</i>			Ostatní typy pobytu / <i>Other types of stay</i>		
		celkem / <i>Total</i>	muži / <i>Males</i>	ženy / <i>Females</i>	celkem / <i>Total</i>	muži / <i>Males</i>	ženy / <i>Females</i>
Indonésie	163	66	29	37	97	36	61
Irák	430	341	218	123	89	70	19
Írán	337	108	82	26	229	136	93
Irsko	537	133	105	28	404	310	94
Island	30	8	5	3	22	14	8
Itálie	2 608	1 235	1 022	213	1 373	1 147	226
Izrael	799	397	259	138	402	254	148
Jamajka	5	3	3	-	2	1	1
Japonsko	1 521	203	59	144	1 318	700	618
Jemen	209	146	97	49	63	35	28
Jihoafrická republika	252	119	67	52	133	77	56
Jordánsko	214	141	119	22	73	55	18
Kambodža	20	5	1	4	15	11	4
Kamerun	82	44	35	9	38	32	6
Kanada	841	445	263	182	396	234	162
Kapverdy	10	8	6	2	2	2	-
Kazachstán	4 271	1 907	827	1 080	2 364	1 121	1 243
Keňa	49	12	7	5	37	23	14
Kolumbie	173	76	37	39	97	55	42
Kongo	47	37	25	12	10	6	4
Kongo, demokratická republika	96	63	43	20	33	18	15
Korea	1 331	85	37	48	1 246	669	577
Korea, lidově demokratická republika	15	-	-	-	15	13	2
Kosovo	583	289	202	87	294	184	110
Kostarika	36	14	9	5	22	13	9
Kuba	368	318	224	94	50	29	21
Kuvajt	19	8	6	2	11	11	-
Kypr	81	36	31	5	45	34	11
Kyrgyzstán	604	317	126	191	287	129	158
Laos	21	15	9	6	6	3	3
Lesotho	1	-	-	-	1	1	-
Libanon	297	212	177	35	85	58	27
Libérie	9	9	7	2	-	-	-
Libye	178	94	78	16	84	55	29
Lichtenštejnsko	5	1	1	-	4	2	2
Litva	440	161	52	109	279	156	123
Lotyšsko	193	65	25	40	128	49	79
Lucembursko	13	6	6	-	7	3	4
Madagaskar	29	24	17	7	5	2	3
Maďarsko	713	394	246	148	319	180	139
Makedonie	1 943	1 001	781	220	942	717	225
Malajsie	387	13	8	5	374	166	208
Maledivy	2	2	2	-	-	-	-
Mali	29	17	12	5	12	9	3
Malta	17	8	4	4	9	7	2
Maroko	215	156	139	17	59	42	17
Mauricius	25	10	3	7	15	10	5
Mauritánie	4	2	2	-	2	2	-
Mexiko	309	88	53	35	221	145	76
Moldavsko	8 872	2 655	1 475	1 180	6 217	3 990	2 227
Mongolsko	5 576	2 151	783	1 368	3 425	1 494	1 931
Mosambik	3	3	2	1	-	-	-
Myanmar	104	101	59	42	3	1	2
Namibie	24	5	1	4	19	11	8
Německo	13 871	4 435	2 929	1 506	9 436	7 986	1 450
Nepál	143	30	22	8	113	92	21
Niger	3	2	2	-	1	1	-
Nigérie	548	356	309	47	192	146	46
Nikaragua	13	9	7	2	4	2	2
Nizozemsko	2 446	650	496	154	1 796	1 190	606
Norsko	141	44	35	9	97	70	27
Nový Zéland	128	53	37	16	75	52	23

Státní občanství	Cizinci celkem/ <i>Foreigners, total</i>	Trvalý pobyt / <i>Permanent stay</i>			Ostatní typy pobytu / <i>Other types of stay</i>		
		celkem / <i>Total</i>	muži / <i>Males</i>	ženy / <i>Females</i>	celkem / <i>Total</i>	muži / <i>Males</i>	ženy / <i>Females</i>
Omán	5	-	-	-	5	5	-
Pákistán	484	283	226	57	201	140	61
Palestina	133	84	70	14	49	41	8
Panama	26	5	5	-	21	8	13
Paraguay	30	5	5	-	25	13	12
Peru	174	86	56	30	88	51	37
Pobřeží slonoviny	67	51	49	2	16	13	3
Polsko	18 242	10 959	3 301	7 658	7 283	5 270	2 013
Portugalsko	163	36	29	7	127	91	36
Rakousko	2 924	1 180	846	334	1 744	1 445	299
Rumunsko	4 415	2 249	1 236	1 013	2 166	1 612	554
Rusko	31 941	13 622	6 164	7 458	18 319	8 530	9 789
Rwanda	4	1	1	-	3	3	-
Řecko	872	649	438	211	223	172	51
Salvador	14	3	2	1	11	8	3
San Marino	1	1	1	-	-	-	-
Saúdská Arábie	67	18	18	-	49	48	1
Senegal	55	42	40	2	13	12	1
Seychely	2	1	-	1	1	1	-
Sierra Leone	16	6	3	3	10	9	1
Singapur	27	5	1	4	22	14	8
Slovensko	71 780	29 073	14 038	15 035	42 707	24 694	18 013
Slovinsko	272	155	106	49	117	73	44
Somálsko	33	33	15	18	-	-	-
Spojené arabské emiráty	6	3	3	-	3	3	-
Spojené království	4 356	1 308	1 105	203	3 048	2 287	761
Spojené státy	6 074	2 766	1 833	933	3 308	1 896	1 412
Srbsko	2 008	1 427	955	472	581	404	177
Srbsko a Černá Hora	1 849	1 592	1 113	479	257	184	73
Srí Lanka	92	48	34	14	44	29	15
Súdán	71	50	43	7	21	17	4
Surinam	1	1	1	-	-	-	-
Svatá Lucie	2	2	1	1	-	-	-
Svatý Tomáš	2	1	1	-	1	1	-
Svatý Vincenc a Grenadiny	1	-	-	-	1	1	-
Sýrie	565	392	291	101	173	112	61
Španělsko	636	198	129	69	438	297	141
Švédsko	561	280	170	110	281	201	80
Švýcarsko	509	290	183	107	219	157	62
Tádžikistán	142	50	24	26	92	83	9
Tanzánie	19	15	11	4	4	3	1
Thajsko	676	106	11	95	570	38	532
Tchaj-wan	366	19	3	16	347	167	180
Togo	13	10	6	4	3	2	1
Tonga	3	3	1	2	-	-	-
Trinidad a Tobago	5	1	1	-	4	2	2
Tunisko	608	375	351	24	233	207	26
Turecko	1 378	492	387	105	886	600	286
Turkmenistán	44	19	4	15	25	12	13
Uganda	20	7	3	4	13	8	5
Ukrajina	124 339	46 840	23 414	23 426	77 499	47 518	29 981
Uruguay	16	9	5	4	7	3	4
Uzbekistán	1 830	225	113	112	1 605	1 328	277
Vanuatu	1	-	-	-	1	-	1
Venezuela	78	37	17	20	41	22	19
Vietnam	60 301	36 634	20 582	16 052	23 667	14 828	8 839
Zambie	40	17	14	3	23	12	11
Zimbabwe	18	5	4	1	13	5	8
Bez státního občanství + Nežjištěno	665	640	390	250	25	16	9